

***ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН
ЗА МЛАДЕ У ОПШТИНИ ВРБАС
ЗА ПЕРИОД ОД
2025 ДО 2029.ГОДИНЕ***

САДРЖАЈ

<i>Уводна реч</i>	3
ЦИЉНЕ ГРУПЕ ЛАП-а ЗА МЛАДЕ	5
ПРОЦЕДУРА У ПОСТУПКУ ДОНОШЕЊА СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА ЗА МЛАДЕ	6
ПРАВНИ ОКВИР	10
ОПШТИНА ВРБАС – ОСНОВНИ ПОДАЦИ	13
Опште информације о општини	13
Демографски показатељи	15
Социјално-економски показатељи	17
<i>Удружења која реализују активности за младе на територији општине Врбас</i>	17
ИСТРАЖИВАЊЕ	20
ОБРАЗОВАЊЕ И ЗАПОШЉАВАЊЕ	21
ЗДРАВЉЕ И СЛОБОДНО ВРЕМЕ МЛАДИХ	36
ИНФОРМИСАЊЕ И БЕЗБЕДНОСТ	49
КУЛТУРА И АКТИВНО УЧЕШЋЕ МЛАДИХ	57
<i>Циљеви одрживог развоја и млади</i>	64
ЦИЉЕВИ, МЕРЕ И АКТИВНОСТИ	68
Циљеви, мере и активности дефинисане актуелном Стратегијом за младе у Републици Србији чијем остваривању ће Локални акциони план за младе општине Врбас допринети	68
Циљеви, мере и активности специфичне за општину Врбас дефинисане на основу спроведеног истраживања о потребама младих у оквиру процеса креирања Локалног акционог плана за младе општине Врбас	70
МЕХАНИЗМИ ОДРЖИВОСТИ И СПРОВОЂЕЊА ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА	79
Неопходни механизми имплементације и реализације	79
ЛИТЕРАТУРА	80

Уводна реч

Законом о младима Републике Србије уређују се мере и активности које предузимају Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, а које имају за циљ унапређивање друштвеног положаја младих и стварање услова за остваривање потреба и интереса младих у свим областима које су од интереса за младе. У закону о младима јасно су дефинисане следеће ставке:

- 1) омладина или млади су лица од навршених 15 година до навршених 30 година живота;
- 2) субјекти омладинске политике су: Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе као носиоци омладинске политике, установе, удружења која спроводе омладинске активности и други субјекти који учествују у спровођењу омладинске политике;
- 3) омладинске активности представљају различите активности у областима омладинског сектора које спроводе млади или субјекти омладинске политике и које су усмерене ка унапређивању положаја младих и њиховом оснаживању за активно учешће у друштву на личну и друштвену добробит;
- 4) омладински рад представља онај део омладинских активности које се организују са младима и за младе, заснивају на неформалном образовању, одвијају у оквиру слободног времена младих и предузимају ради унапређивања услова за лични и друштвени развој младих у складу с њиховим потребама и могућностима и уз њихово добровољно учешће; 5) неформално образовање младих јесте скуп организованих и младима прилагођених образовних активности које нису предвиђене системом формалног образовања, заснованих на потребама и интересовањима младих, принципима добровољног и активног учешћа младих у процесу учења и промоцији демократских вредности, кроз које млади стичу компетенције неопходне за развој личних потенцијала, активно учешће у друштву и бољу запошљивост.

Стратегија за младе у Републици Србији је документ који, на предлог Министарства, доноси Влада, којим се уређује нарочито: активно учешће младих у друштвеном животу, обезбеђивање остваривања права младих на једнаке шансе, информисање младих, подстицање и вредновање толеранције, демократије, изузетних постигнућа младих, подстицање и развијање формалног и неформалног образовања, подстицање и стимулисање запошљавања и самозапошљавања младих и омладинског предузетништва, унапређивање безбедности младих, одрживог развоја и здраве животне средине, очување и унапређивање здравља младих и друге активности и области од значаја за младе.

Стратегија за младе у Републици Србији представља системска решења значајних питања у областима живота младих у Републици Србији, као дугорочни план развоја. У том смислу, стратегија представља скуп идеја, мишљења и конкретних активности креираних зарад постизања општих и специфичних циљева у свим областима од

значаја за младе (нпр. у области здравља младих, активног учешћа младих у друштву итд). Основни циљ Националне стратегије је системско унапређивање положаја младих у друштву. У њој се посебно истиче да је неопходно да друштво брине о остваривању бољег положаја младих, како зарад њихове сопствене добробити, тако и зарад добробити друштва.

За координацију (развоја, реализације и вредновања) Стратегија за младе у Републици Србији одговорно је ресорно министарство за младе и Влада РС, а за њену реализацију и вредновање сви субјекти омладинске политике Р. Србије¹. Финансирање потреба и интереса младих у јединици локалне самоуправе врши се у складу са интересима и потребама јединице локалне самоуправе и њеним економским могућностима, и то за:

- 1) подстицање младих да активно учествују у друштвеним токовима кроз афирмацију и подршку омладинским активностима, омладинском раду и неформалном образовању на територији јединице локалне самоуправе;
- 2) подстицање удружења младих, удружења за младе и савеза да учествују у спровођењу омладинске политике, укључујући изградњу капацитета удружења младих, на територији локалне самоуправе;
- 3) оснивање и рад канцеларије за младе, клубова за младе, омладинских центара и др.;
- 4) активности установа преко којих се остварује јавни интерес у областима омладинског сектора, а које су основане од стране локалне самоуправе;
- 5) обезбеђивање услова за учешће младих у изради и спровођењу локалног акционог плана за младе;
- 6) стварање услова за активно и квалитетно провођење слободног времена младих, бављење спортом, неговање здравих и безбедних стилова живота, спровођење волонтерских активности, организацију обука, семинара и манифестација од значаја за запошљавање и усавршавање младих, као и за потребе младих у области културе;
- 7) подршку активностима и пројектима којима се подстиче одрживи развој и заштита животног окружења.

Надлежни орган јединице локалне самоуправе ближе уређује услове и начин доделе средстава из буџета јединице локалне самоуправе, односно одобрења пројеката за задовољавање потреба младих на територији јединице локалне самоуправе и начин јавног објављивања података о предложеним програмима и пројектима за финансирање, одобреним програмима и пројектима и реализацији одобрених програма и пројеката.

---

¹ Кровна организација младих Србије „Речник омладинске политике“

ЦИЉНЕ ГРУПЕ ЛАП-а ЗА МЛАДЕ

Закон о младима дефинише да омладина или млади су лица од навршених 15 година до навршених 30 година живота; ЛАП је усмерен ка младима општине Врбас, са посебним освртом на младе из осетљивих група: млади са сметњама у развоју, млади са инвалидитетом, млади угрожени сиромаштвом, млади без родитељског старања, млади из једнородитељских породица, млади оболели од тешких и/или ретких болести, млади који живе у насељеним местима, млади која су корисници права и услуга у систему социјалне заштите, млади припадници ЛГБТИ популације, млади који су мигранти и избеглице, млади у сукобу са законом, млади жртве насиља, млади са искуством насиља, млади са поремећајима у понашању, млади из породица у којима су чланови у сукобу са законом, осуђени/на извршењу казне, као и млади која припадају различитим националним, верским, религијским и етничким мањинским групама односно заједницама.

Покрајински секретаријат за спорт и омладину је финансијски подржао реализацију пројекта израде Локалног акционог плана за младе општине Врбас по конкурс за финансирање пројеката подршке за оснивање и оснаживање рада канцеларија за младе у 2025. („Сл.лист АПВ“, бр./25).

Циљ пројекта је израда стратешког документа за период 2025-2029. године, усклађивање документа са Законом о планском систему, Законом о младима, унапређење активног учешћа младих у друштвеном животу кроз планирање и реализацију конкурса за спровођење пројеката у области омладинске политике.

Посебни циљеви пројекта су:

1. Дефинисање приоритета и обима активности, у складу са реалним ресурсима и капацитетима свих субјеката омладинске политике;
2. Обезбеђивање система и механизма подршке који ће јачати капацитете свих субјеката омладинске политике на локалном, регионалном и националном нивоу за креирање, спровођење и праћење мера омладинске политике.

Млади нису хомогена група. Када говоримо о младима, мислимо на популацију између 15 и 30 година, која обухвата различите групе младих. За однос државе према младима и за ову стратегију посебно је важно да се узму у обзир и уваже разлике које постоје у шансама за развој и живот различитих група младих. У прегледу и анализи стања неопходно је уважити неједнаке животне шансе осетљивих група младих и могуће ризике социјалне искључености и неједнакости оних који живе у посебно тешким условима.

Локалним акционим планом за младе општине Врбас за период 2025 – 2029. године утврђују се основна начела бриге за младе, као и циљеви, мере и активности којима се потенцијално долази до истих.

Локални акциони план за младе општине Врбас за период 2025 – 2029. године наглашава важност следећих области:

I образовање и запошљавање младих

II Здравље и слободно време младих

III Информисање и безбедност младих

IV Култура и активно учешће младих у друштву

Општина Врбас се овим документом обавезује да ће пружати једнаке могућности младима из свих друштвених група, без обзира на било коју различитост.

ПРОЦЕДУРА У ПОСТУПКУ ДОНОШЕЊА СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА ЗА МЛАДЕ

Локални акциони план политике за младе општине Врбас за период од 2025. до 2029. године (у даљем тексту: ЛАП) представља документ јавне политике који се доноси ради операционализације и остваривања општег и посебних циљева предвиђених, Стратегијом за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године („Службени гласник РС”, број 9/23), као и унапређења положаја младих у општини Врбас, а на основу испитаних потреба младих и у складу са специфичностима општине Врбас.

Према Закону о младима у Републици Србији млади се дефинишу као лица од навршених 15 година до навршених 30 година живота. Општи циљ важеће Стратегије за младе је унапређен квалитет живота младих.

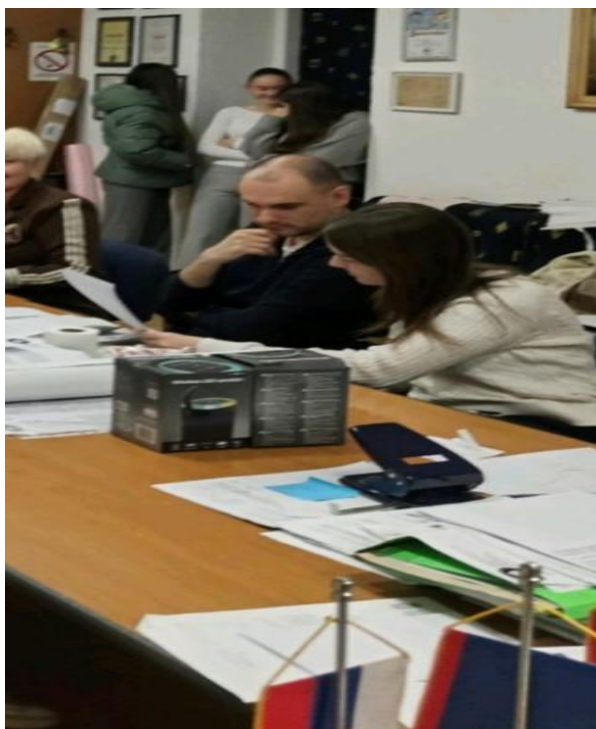
У процесу креирања нацрта овог документа, предузети су следећи кораци:

- Доношење Решења о образовању Радне групе за израду Локалног акционог плана за младе у општини Врбас. У Радној групи су помоћник председника општине за образовање, члан Општинског већа за спорт и омладину, руководилац Одељења за друштвене делатности, службеник за правно-нормативне послове Одељења за друштвене делатности, координатор Канцеларије за младе, представници средњих школа (председник ученичког парламента и професор/ка), представници установа (здравство, НСЗ, ЦСР, полиција), представници удружења (омладинска удружења, Еколошки покрет)
- Стандардизација упитника за истраживање, реализовање истраживања у циљу мапирања потреба младих и обрада резултата истраживања

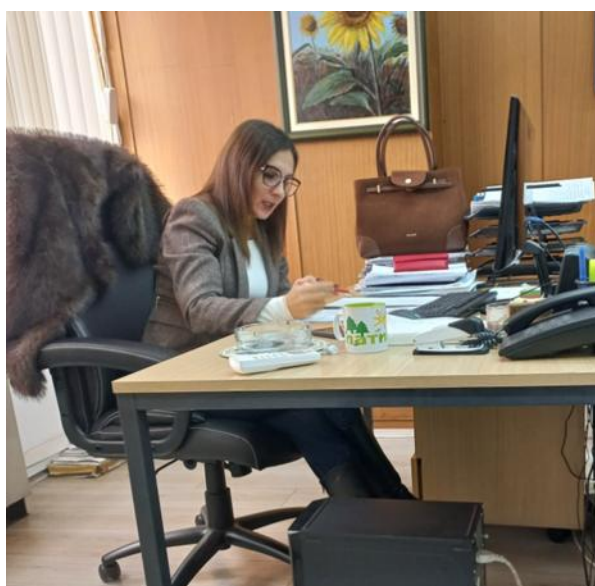

- Усклађивање документа са Стратегијом за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године и ажурирање статистичких података који се односе на циљну групу младих
- Дефинисање циљева, мера и активности за области Локалног акционог плана, на основу резултата истраживања

- Израда плана буџета ЛАП-а у односу на смернице које су креирали у сарадњи са експертима из Државне ревизије-сарадницима СКГО - пројекат „Финансијска контрола и управљање“
- Креирање нацрта предлога конкурса општине Врбас за спровођење пројеката у области омладинске политике у сарадњи са Сомборским едукативним центром

- Креирање нацрта предлога Локалног акционог плана на основу спроведеног истраживања;
- Организација Јавне расправе на којој учествују чланови Радне групе и заинтересована јавност;
- Представљање предлога Локалног акционог плана Општинском већу, радним телима скупштине;
- Усвајање Локалног акционог плана и објављивање у Службеном листу Општине Врбас.

На основу члана 61. и 119. Статута општине Врбас („Службени лист општине Врбас“, 26/18 и 9/22) и члана 13. и 20. Одлуке о Општинском већу општине Врбас („Службени лист општине Врбас“, 34/20) Општинско веће општине Врбас, дана 15. октобра 2025. године, донело је Решење о образовању Радне групе за израду Локалног акционог плана за младе општине Врбас за период 2025-2029. године (у даљем тексту: Радна група), у следећем саставу:

1. Марија Милинић, помоћник председника за образовање;
2. Алан Ђембер, члан Општинског већа за спорт и омладину;
3. Мира Недић, руководилац Одељења за друштвене делатности;
4. Ивана Миличић, службеник за правно-нормативне ослове Одељења за друштвене делатности;
5. Милица Мраковић, координатор Канцеларије за младе;
6. Сенка Тмушић, Одељење за друштвене делатности;
7. Ивана Котлаја Николић, Средња стручна школа „4. јули“;
8. Ивана Гелић, Гимназија „Жарко Зрењанин“;
9. Марија Килибарда, Национална служба за запошљавање
10. Драгомир Тешановић, Полицијска станица Врбас;
11. Маја Куч, Центар за социјални рад;
12. Дејан Бодоњи, Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас;
13. Бојан Антонић, Савез спортова Врбас;
14. Стеван Самочета, Куцурско удружење младих, Куцура;
15. Рајко Кљештан, Ученички парламент Средња стручна школа „4. јули“;
16. Драшко Перовић, Ученички парламент, Гимназија „Жарко Зрењанин“;
17. Никола Побор, Културни центар Врбас.

ПРАВНИ ОКИР

Локални акциони план за младе општине Врбас биће усклађен са наредним документима:

1. Закон о младима Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“ број 50/2011 и 116/22-др. закон)
2. Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“ број 30/18)
3. Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/17, 27/18 - др. закон, 10/19, 6/20, 129/21, 92/23 и 19/25)
4. Закон о средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр. 55/13, 101/17, 27/18 - др. закон, 6/20, 52/21 и 129/21 - др. закон, 92/23 и 19/25)
5. Закон о дуалном образовању („Службени гласник РС“, бр. 101/17, 6/20 и 76/23)
6. Закон о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 88/17, 27/18 - др. закон, 73/18, 67/19, 6/20 - др. закони, 11/21 - аутентично тумачење, 67/21 - др. Закон, 76/23 и 19/25)
7. Закон о образовању одраслих („Службени гласник РС“, бр. 55/13, 88/17 - др. закон, 27/18 - др. закон и 6/20 - др. закон)
8. Закон о дуалном моделу студија у високом образовању („Службени гласник РС“, број 66/19)
9. Закон о Националном оквиру квалификација Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 27/18, 6/20, 129/21 - др. Закон и 76/23)
10. Закон о науци и истраживањима („Службени гласник РС“, број 49/19)
11. Закон о студентском организовању („Службени гласник РС“, број 67/21)
12. Закон о здравственој заштити („Службени гласник РС“, број 25/19, 92/23-аутентично тумачење и 29/25-одлука УС)
13. Закон о социјалној заштити („Службени гласник РС“, бр. 24/11 и 117/22 - УС)
14. Породични закон („Службени гласник РС“, бр. 18/05, 72/11 и 6/15)
15. Закон о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17 - УС, 113/17 и 95/18 - аутентично тумачење)
16. Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 38/15, 113/17 и 49/21)
17. Закон о волонтирању („Службени гласник РС“, број 36/10)
18. Закон о удружењима („Службени гласник РС“, бр. 51/09, 99/11 - др. закон и 44/18 - др. закон)
19. Закон о задужбинама и фондацијама („Службени гласник РС“, бр. 88/10, 99/11 - др. закон и 44/18 - др. закон)
20. Закон о задругама („Службени гласник РС“, број 112/15)
21. Закон о бесплатној правној помоћи („Службени гласник РС“, број 87/18)
22. Закон о заштити података о личности („Службени гласник РС“, број 87/18)
23. Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, бр. 22/09 и 52/21)
24. Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Службени гласник

РС“, бр. 33/06 и 13/16)

25. Закон о употреби знаковног језика („Службени гласник РС“, број 38/15)

26. Закон о родној равноправности („Службени гласник РС“, број 52/21)

27. Закон о култури („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 13/16, 30/16, 6/20, 47/2, 78/21 и 76/23)

28. Закон о јавном информисању и медијима („Службени гласник РС“, бр. 92/23 и 51/25)

29. Закон о јавним медијским сервисима („Службени гласник РС“, бр. 83/14, 103/15, 108/16, 161/20, 129/21, 142/22, 92/23 и 51/25)

30. Закон о управљању миграцијама („Службени гласник РС“, број 107/12)

31. Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, број 87/18)

32. Закон о азилу и привременој заштити („Службени гласник РС“, број 24/18)

33. Кривични законик („Службени гласник РС“, бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16, 35/19 и 94/24)

34. Закон о прекршајима („Службени гласник РС“, бр. 65/13, 13/16, 98/16 - УС, 91/19 - др. закони, 91/19 и 112/22 - УС)

34. Закон о ученичком и студентском стандарду („Службени гласник РС“, бр. 18/10, 55/13, 27/18 - др. закон и 10/19)

35. Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика („Службени гласник Републике Србије“ број 8/19 и 20/25)

37. Стратегија за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године („Службени гласник Републике Србије“ број 9/23)

38. Стратегија Европске уније за младе за период 2019-2027. године

39. Стратегија омладинског сектора Савета Европе до 2030. године

40. Агенда Уједињених нација за одрживи развој 2015-2030. године

41. Стратегија Уједињених нација за младе 2018-2030. Године

42. Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Службени гласник РС“, бр. 18/21 и 36/21 - исправка)

43. Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године („Службени гласник РС“, број 63/21)

44. Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године „Моћ знања“ („Службени гласник РС“, број 10/21)

46. Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период 2025-2030. године („Службени гласник РС“, број 5/25)

47. Стратегија паметне специјализације у Републици Србији за период од 2020. до 2027. године („Службени гласник РС“, број 21/20).

48. Стратегија о економским миграцијама Републике Србије за период 2021-2027. године („Службени гласник РС“, број 21/20)

49. Стратегија индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године („Службени гласник РС“, број 35/20)

50. Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља за период од 2020. до 2023. године („Службени гласник РС“, број 80/20)

51. Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и

- насиља у породици за период 2021-2025. године („Службени гласник РС“, број 47/21)
52. Стратегија превенције и заштите од дискриминације за период од 2022. до 2030. године („Службени гласник РС“, број 12/22)
53. Стратегија за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године („Службени гласник РС“, број 103/21)
54. Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период од 2025. до 2030. године („Службени гласник РС“, број 6/25)
55. Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња за период 2022-2030. године („Службени гласник РС“, број 23/22)
56. Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018-2026. година („Службени гласник РС“, број 61/18)
57. Стратегија за превенцију и контролу ХИВ инфекције и АИДС у Републици Србији 2018-2025 године („Службени гласник РС“, број 61/18)
58. Стратегија подстицања рађања („Службени гласник РС“, број 25/18)
59. Програм о заштити менталног здравља у Републици Србији за период 2019-2026. године
(„Службени гласник РС“, број 84/19)
60. Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022-2026. године („Службени гласник РС“, број 12/22)
61. Стратегија развоја информационог друштва и информационе безбедности у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Службени гласник РС“, број 86/21)
64. Стратегија за стварање подстицајног окружења за развој цивилног друштва од 2022. до 2030. године („Службени гласник РС“, број 23/22)
65. Уредба о Националном програму очувања и унапређења сексуалног и репродуктивног здравља грађана Републике Србије („Службени гласник РС“, број 120/17)
66. Локални акциони планови општине Врбас
67. Акциони план политике за младе у АП Војводини за период 2023-2025. године

ОПШТИНА ВРБАС – ОСНОВНИ ПОДАЦИ

Опште информације о општини

Уводни подаци

Општина Врбас је смештена у Јужнобачком управном округу у АП Војводини на северозападу Републике Србије. Општина има веома повољан географско - саобраћајни положај, јер у непосредној близини Општине пролази аутопут Е-75, који је Европски коридор 10, а преко њене територије пролази и железнички путни правац који повезује градове Београд – Будимпешта – Беч који представља важну железничку саобраћајницу јер повезује три главна града у три државе. Такође, преко Општине се простире и мрежа путева: Сомбор-Врбас-Бечеј, Врбас-Бачка Паланка и Врбас-Суботица. Кроз општину Врбас пролазе и канали који су део хидросистема Дунав-Тиса-Дунав. Просторно општина је омеђена са општином Мали Иђош на северу, општином Србобран на истоку, општином Темерин на југоистоку, као и градом Новим Садом и Бачким Петровцем на југу, односно општином Бачка Паланка на југозападу, општином Озаци на западу и општином Кулом на северозападу. Општина се простире у виду правоугаоне траке у правцу Великог бачког канала, у подножју тзв. „Телечке заравни“ и делимично на њеним падинама. Општина Врбас се налази на следећим координатама: [45° 34' 10" северне географске ширине](#) и [19° 38' 16" источне географске дужине](#).

²Слика 1. Положај општине Врбас у Републици Србији

Површина (км ²) ¹	376	(2023)
Број насеља ²	7	(2023)

² Извор <https://www.stat.gov.rs>: *Попис становништва 2022.*

Становништво — процена средином године ⁴	36078	(2024)
Густина насељености (број становника/км ²) ⁴	96	(2024)
Стопа живорођених ³	9	(2024)
Стопа умрлих ³	15	(2024)
Стопа природног прираштаја ³	-6	(2024)
Очекивано трајање живота живорођених (просек година) ³	75	(2024)
Просечна старост (у годинама) ⁴	43	(2024)
Индекс старења (60+ год. / 0—19 год.) ⁴	136	(2024)
Просечан број чланова домаћинства ⁶	2.68	(2022)
Пројектован број становника према полу, средња варијанта ⁵	24469	(2052)

Општина Врбас је мултинационална и мултикултурална средина. Према резултатима *Пописа становништва* из 2022. године, на територији општине Врбас живи 36.601 становника. По етничком саставу највише има Срба 22.739 становника, затим Црногораца 4.264 становника, Русина 2.833, Мађара 1.949 становника итд. Општину Врбас чини укупно 7 насеља: урбано насеље Врбас (20.892 становника), Куцура (3.952 становника), Змајево (3.456 становника), Бачко Добро Поље (2.992 становника), Равно Село (2.701 становник), Савино Село (2.562 становника) и Косанчић (46 становника).

Друштвени развој

Млади

Општина може да се похвали формираном *Канцеларијом за младе* (www.kzmvrbas.org) која реализује политику, програме и пројекте за младе³.

Канцеларија за младе обавља активности у вези са унапређењем омладинске политике, а у складу са Националном стратегијом за младе Републике Србије. Кроз различите активности

³ Сходно Члану 3 Закона о младима, омладина или млади су лица од навршених 15 година до навршених 30 година живота (Службени гласник РС, број 50/2011).

и пројекте циљ Канцеларије за младе је побољшање положаја младих у области образовања, спорта, коришћења слободног времена, повећања запослености, информисања, здравства, културе и равноправности полова. Канцеларија за младе део је Општинске управе, Одељења за друштвене делатности општине Врбаса.

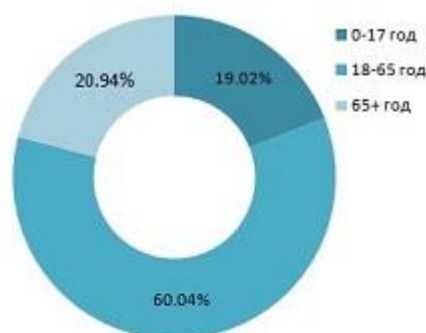
Едукације - У нашој канцеларији можете присуствовати бесплатним едукацијама које су намењене јачању компетенција младих. Спровођење омладинске политике – Подржавамо активно укључивање младих у решавање актуелних проблема локалне заједнице. Волонтерске праксе - Канцеларија за младе омогућава младима да се укључе у волонтеризам кроз учешће у различите манифестације које се одржавају на нивоу општине. Подршка организацијама цивилног друштва - омогућавамо подршку организацијама цивилног друштва при реализацији активности, пројеката и манифестација намењених младима.

Демографски показатељи

Резултати *Пописа из 2022. године*, као и процене за наредне године, указују на присуство и повећање интензитета неповољних демографских појава и процеса са којима се већ деценијама суочава Србија. Приметно је смањење укупног броја становника, природна депопулација, миграциони процеси и демографско старење које детерминише прилично ограничавајући популациони оквир формирања радног контингента, а самим тим и активног становништва (са 42.092 становника у 2011. на 36.601 становник у 2022. години). Број становника у општини Врбас се, у периоду 2011–2022. године, смањило за 13,05 % .

У 2022. години, укупан број становника је био 36.601 лица, са густином насељености од 97 становника/км². Стопа природног прираштаја је била -11.

Слика 2. Становништво према старосним групама у 2022. години.

Просечна старост становништва је 43 године, са индексом старења 127. Просечан број чланова домаћинства је 2,99. Према старосној структури, млађе становништво (од 0 до 17 година) чини 19%, док становништво старије од 65 година је заступљено са уделом од око 21% у односу на укупан број становника општине Врбас. Пунолетно становништво општине Врбас, које се налази у групи од 18–64 године је најзаступљенија старосна група и чини 60% укупног броја становника

Општине (Слика 2).

Извор: *Попис 2022.*

Демографски профил општине Врбас указује на стабилан, али дугорочно опадајући број становника, уз просечну густину насељености која је на нивоу других војвођанских општина. Према процени средином 2024. године, општина има 36.078 становника на површини од 376 km², што даје густину од око 96 становника по km². Подаци показују да је током последње деценије дошло до израженог пада броја становника, што је последица како ниског наталитета, тако и континуираног негативног природног прираштаја.

Основни индикатори, попут индекса старења, стопе наталитета и стопе морталитета, упућују на то да се општина суочава са комбинацијом демографских изазова: смањењем броја деце и младих, повећаним учешћем старијих, као и растућим притиском на радно способно становништво.

Становништво према старосним групама и полу, 2023–2024.					
	2023		2024		
	Ж	М	Ж	М	
Деца старости до 6 година (предшколски узраст)	1294	1297	1280	1287	
Деца старости 7–14 година (узраст основне школе)	1494	1597	1481	1556	
Деца старости 15–18 година (узраст средње школе)	804	836	775	825	
Деца старости 0–17 година	3370	3504	3344	3452	
Број младих (15–29 година)	2750	3027	2735	3017	
Радни контингент становништва (15–64 година)	11291	11676	11135	11572	
Укупан број становника	18680	17690	18501	17577	

Број становника општине Врбас у последњој деценији бележи јасан пад. Од 42.092 становника 2011. године, број се смањено на 36.601 у 2022. години, што представља укупно смањење од више од 13%. Тренд се наставља и у 2023. и 2024. години, што указује да депопулација има трајан карактер.

У исто време, природни прираштај је стабилно негативан. У 2024. години стопа прираштаја износила је –6%, што значи да број умрлих значајно премашује број рођених. Ово је у складу са негативним трендовима у већини општина у Србији, али је у Врбасу посебно изражено због истовремено ниске стопе наталитета и доминантно старије популације.

Социјално-економски показатељи

Стопа незапослености (укупно): 10% Од тога: млађи од 40 година - 15 % жене - 18%.
Регистровани запослени*¹

<i>према општини рада</i>	9915	(2024)
<i>према општини пребивалишта</i>	13048	(2024)
Регистровани запослени* према општини пребивалишта у односу на број становника (%) ²	36	(2024)
Регистровани незапослени** ³	2862	(2024)
Регистровани незапослени на 1 000 становника ⁴	79	(2024)

Удружења која реализују активности за младе на територији општине Врбас

Удружење грађана **Музика на куб** је непрофитно удружење које се бави културним делатностима у сфери музике. Раде на обједињавању музичке сцене града и околине, као и на промоцији младих извођача са наших простора. Сви људи који се баве музиком, на било који начин, су добродошли у клуб.

Куцурско удружење младих постоји од 2014. године и основано је са циљем развоја активизма младих у Куцури и у целој нашој Општини.

Примарни пројекат овог Удружења је годишњи сусрет и акција младих под слоганом „Пружи и ти своју руку“ као и Радна акција која је једна од главних активности сваке године. Путем тога до сада се радило на око 40 домаћинстава где живе старији људи, у око 10 куцурских удружења и на већини јавних површина у селу, као и на подручју око куцурског дела канала. Радном акцијом млади доприносе заједници која им, преко људи добре воље, локалних организација и спонзора, пружа услове за сусрет и дружење.

Велики број младих из целе Србије, али и поједних суседних земаља долазе у Куцуру како би провели пар летњих дана на селу, помажући старијим људима у пословима које они сами не могу обављати, као и у пословима на уређењу села. Заузврат, обезбеђен им је смештај у породицама где живе млади, храна, превоз, као и шаролик забавно-

културни програм. Такође, у складу са потребама, интересовањима и слободним временом, повремено организују разне иницијативе, додуше, до сада не тако великих размера као акција.

Удружење грађана **Корак младих** из Бачког Доброг Поља остварује сарадњу са удружењем Друштво за промоцију природе Србије. Као пример добре праксе, проистекло је гостовање у емисији „Отворен екран“, где су чланови удружења Друштво за промоцију природе Србије причали о њиховом удружењу, као и о многим актуелним темама везаних за промоцију и заштиту природе. Удружење је сарађивало са Фондацијом „Тијана Јурић“ кроз одржавање предавања о безбедности на интернету и друштвеним мрежама. Предавања су била за старије од 18 година, родитеље и будуће родитеље.

Удружење за заштиту животиња и животне средине Храбро срце је основано 2015. године. Данас Удружење броји 10 активних чланова као и неколико младих волонтера. Удомљавање и збрињавање напуштених и угрожених животиња као и едукација становништва о значају одговорног власништва су циљеви овог Удружења.

Удружење Наше огњиште среће остварује следеће циљеве:

- Подршка детету и породици кроз креативне радионице и едукацију;
- Оснаживање детета и породице кроз разне видео подршке;
- Подстицање стваралаштва и креативног изражавања;
- Подстицање идеја за рециклирање и очување околине и развијање предузетништва;
- Оснаживање породице кроз оснаживање мајке;
- Подстицање свих видова креативности;
- Оснаживање веза и међусобног разумевања родитеља и деце кроз учешће у пројектима и радионицама и развој предузетничког духа;
- Предузимање свих потребних активности за остваривање циљева Удружења, од стране органа и чланова Удружења;

- Информисање јавности и чланова о раду Удружења, по потреби путем штампаних публикација, медија, интернет презентације и на друге примерене начине;
- Сарадња у свим облицима са чиниоцима од друштвеног значаја у Србији и иностранству, као и сарадња са заинтересованим привредним, ванпривредним субјектима и државним органима који су у позицији да помогну остварење циљева Удружења;
- Остваривање свих осталих циљева који могу да допринесу развоју или промоцији питања од значаја за Удружење

Удружење **Мултиарт** делује у области културе, хуманитарног рада и пружања подршке оболелој деци, особама са инвалидитетом, ретким болестима и социјално угроженим категоријама.

Циљеви Удружења су: организација и промоција културних и хуманитарних активности, прикупљање средстава и неопходне опреме у циљу пружања подршке и помоћи оболелој деци, особама са инвалидитетом, ретким болестима и социјално угроженим категоријама, окупљање шире популације због хуманитарних и културних активности, развој културног стваралаштва младих, организација концерата, фестивала, изложба слика, ликовних колонија, књижевних вечери, и осталих активности у области културе као и развоја концепата и спровођење програма инклузивне неформалне едукације из области уметности, дизајна, занатства, дигиталних и графичких комуникација, а кроз форме саветовања, семинара, тренинга, радионица, омладинске размене, интернет комуникације и др.;

Ради остваривања својих циљева Удружење нарочито:

- 1) организује, само или у заједници са другим организацијама хуманитарне активности у циљу прикупљања средстава и опреме за подршку оболелој деци, особама са инвалидитетом и социјално угроженим категоријама.
- 2) окупља ширу популацију због организације хуманитарних и културних активности;
- 3) организује, само или у заједници са другим организацијама културне активности, концерте, изложбе слика, ликовне колоније, књижевне вечери, и остале активности из области културе;
- 4) објављује књиге, дигитална издања и друге публикације из области културе, у складу са законом;
- 5) организује просветне раднике и друге стручњаке за рад на едукацији деце и омладине у области културе;
- 6) сарађује са универзитетима, школама, стручним удружењима и другим организацијама у земљи и иностранству које се баве културом и хуманитарним радом.
- 7) Организује инклузивне пројекте неформалног образовања ради унапређења професионалних компетенција младих, особа без трајног запослења, жена, особа са инвалидитетом;
- 8) развија савремену уметничку продукцију, доприноси развоју креативности и иновативности, (сликарство, визуелна уметност, рукотворине, музика, мултимедија, уметност у јавном простору, сценска и књижевна уметност);
- 9) ради на ширењу и развоју духа разумевања и толеранције.

ИСТРАЖИВАЊЕ

Стандардизација упитника за истраживање, истраживање у циљу мапирања потреба младих и обрада резултата истраживања

Мишљење младих, њихова интересовања, потребе и проблеме у вези са приоритетним областима испитане су на репрезентативном узорку ученика осмих разреда основних школа и средњих школа, као и младих од 15 до 30 година анкетирањем.

Истраживање је спроведено у оквиру пројекта „Израда Локалног акционог плана за младе општине Врбас“ у сарадњи са Сомборским едукативним центром, а уз финансијску подршку Покрајинског секретаријата за спорт и омладину АП Војводине. Сомборски едукативни центар је удружење које делује у области побољшања положаја деце, младих и маргинализованих група. Стручни тим СЕЦ-а који је пружао подршку радној групи и надлежном одељењу чинили су: проф. др Дејан Ђорђевић, Ивана Бараћ дипломирани педагог, Срђан Влашкалић, професор разредне наставе и сертификовани омладински радник Националне асоцијације практичара-ки омладинског рада "НАПОР".

Упитник је био доступан на апликационој форми којој приступате путем "QR" кода. Линк ка упитнику <https://docs.google.com/forms/d/e/>

Опис узорка

У истраживању је учествовало укупно 153 младих. Већину учесника чине девојке (68.63%), док је 31.37% учесника мушког пола.

Просечна старост испитаника износи 18.70 година, при чему се узраст креће од 16 до 30 година.

Када је реч о месту становања, већи део учесника долази из сеоских средина (62.75%), док 37.25% живи у граду. Највећи број испитаника припада категорији младих који још увек похађају средњу школу (84.31%). Мањи део узорка чине студенти (3.92%), незапослени млади (3.27%), теже запошљиви млади (1.31%), као и запослена лица (7.19%).

Табела 1 Опис узорка

		%	АС
Пол	Мушко	31.37%	
	Женско	68.63%	

Узраст			18.70
Место становања	Село	62.75%	
	Град	37.25%	
Категорија	још увек похађам средњу школу	84.31%	
	студирам	3.92%	
	незапослен/а сам	3.27%	
	теже запошљиви млади	1.31%	
	запослена лица	7.19%	

ОБРАЗОВАЊЕ И ЗАПОШЉАВАЊЕ

Образовна структура општине Врбас обезбеђује добру просторну доступност образовним установама, што представља важан услов за задржавање младих породица и подстицање њиховог останка у заједници. Посебно се истиче висок обухват деце предшколским програмима, који је један од најповољнијих показатеља у систему, јер указује на добро организован рад установа и на поверење родитеља у институције које брину о развоју најмлађих.

Јавна предшколска установа „Бошко Буха“, која већ 54 године делује на територији општине, управља мрежом од 12 вртића, са укупно 1.534 деце распоређене у 66 васпитних група, што потврђује стабилан капацитет и континуитет у пружању услуга предшколског васпитања и образовања. То је јединствена установа која своју делатност обавља у 12 објеката у Врбасу и у пет насељених места општине Врбас: Бачком Добром Пољу, Змајеву, Равном Селу, Савином Селу и Куцури.

Број ученика у основним и средњим школама показује стабилан образовни систем, али се уочава постепено смањење генерација услед општег демографског пада.

Број ученика у школској 2025-2026. години у основном школама је 2894.

Основне школе у општини Врбас: ОШ „Светозар Милетић“ Врбас, ОШ "20. октобар" Врбас, ОШ "Братство јединство" Врбас, ОШ „Петар Петровић - Његош“ Врбас, ОШ "Бранко Радичевић" Савино Село, ОШ "Бранко Радичевић" Равно Село, ОШ "Братство јединство" Куцура, ОШ „Вук Караџић“ Бачко Добро Поље, ОШ ”Јован Јовановић Змај“ Змајево, Основна музичка школа у Врбасу.

Укупне површине школских комплекса и објеката задовољавају потребе тренутног броја ученика.

Укупан број ученика у средњим школама; Гимназија „Жарко Зрењанин“, Средња стручна школа „4. јули“ и Средња медицинска школа „Козма и Дамјан“, у школској 2025/2026. години је 1100.

Гимназија „Жарко Зрењанин“ у Врбасу спада међу најстарије школе овог типа у земљи и основана је 1809. године. Ученици похађају друштвено-језички смер, општи и природно-математички смер.

Средња стручна школа „4.јули“ има капацитет да подржи различите образовне профиле у оквиру подручја: пољопривреда, прерада и производња хране, графичарство, машинство и обрада метала, саобраћај. Поставља се циљ јачање дуалног образовања, пракси и партнерстава са локалним послодавцима који представља важну демографску и економску меру.

Средња медицинаска школа „Козма и Дамјан“ има смерове: медицинска сестра-техничар, фармацеутски техничар и стоматолошка сестра-техничар.

Следи осврт на циљеве и мере из актуелне Стратегије за младе у Републици Србији као и на ситуацију и праксу у локалној заједници.

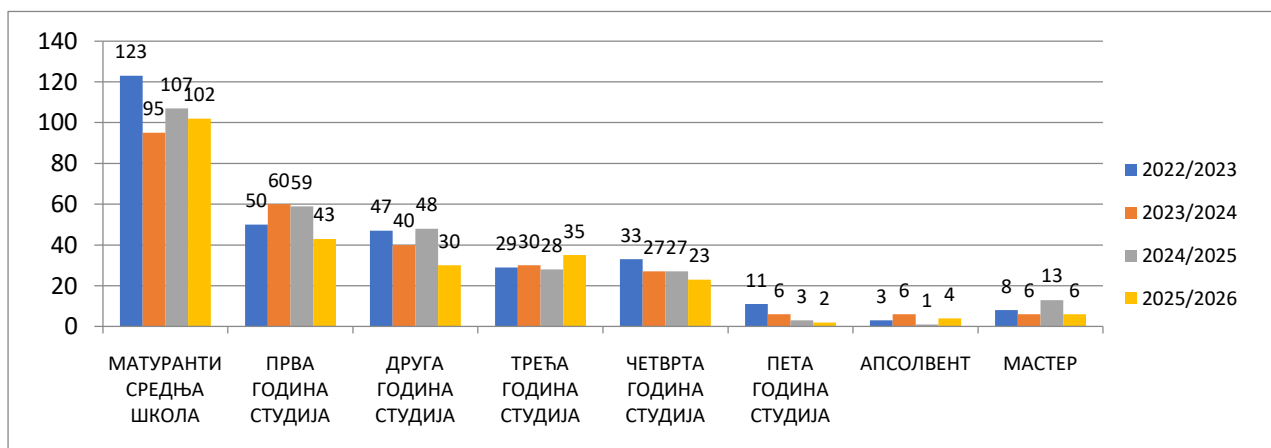
Посебан циљ 4. Стратегије за младе РС

Млади имају равноправне могућности и подстицаје да развијају своје потенцијале и компетенције, које доводе до социјалног и економског осамостаљивања.

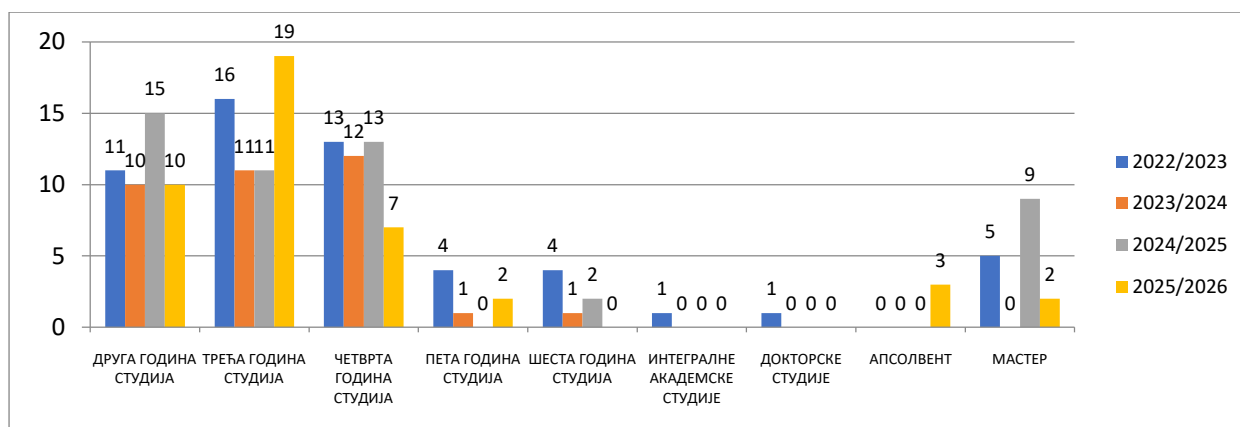
За постизање овог циља планирано је 6 мера:

Мера 4.1 Подршка развоју младих талената;

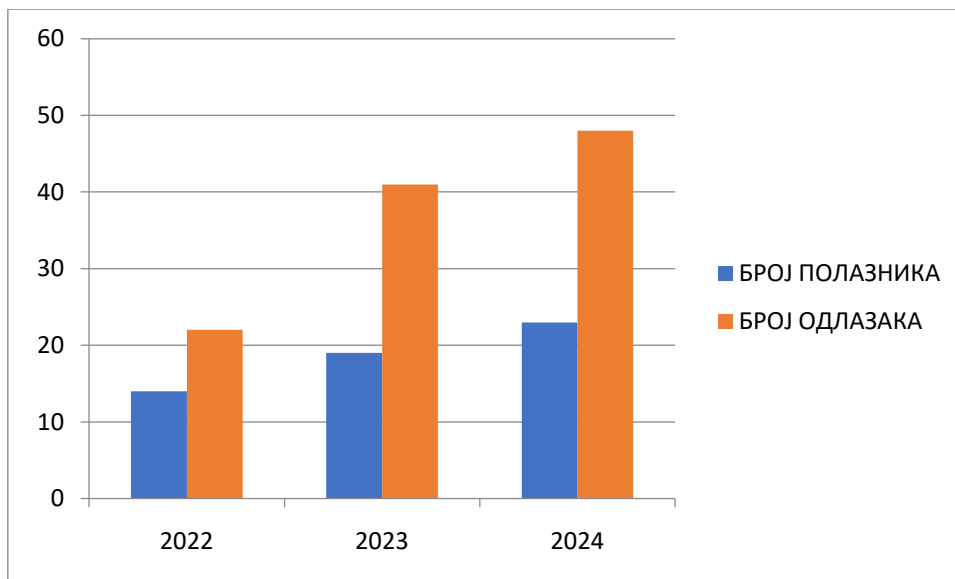
СТУДЕНТИ - РЕГРЕСИРАНИ ПРЕВОЗ				
ГОДИНА СТУДИРАЊА	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
МАТУРАНТИ СРЕДЊА ШКОЛА	123	95	107	102
ПРВА ГОДИНА СТУДИЈА	50	60	59	43
ДРУГА ГОДИНА СТУДИЈА	47	40	48	30
ТРЕЋА ГОДИНА СТУДИЈА	29	30	28	35
ЧЕТВРТА ГОДИНА СТУДИЈА	33	27	27	23
ПЕТА ГОДИНА СТУДИЈА	11	6	3	2
АПСОЛВЕНТ	3	6	1	4
МАСТЕР	8	6	13	6
УКУПНО	304	270	286	245

СТУДЕНТИ - НАГРАДА ЗА УСПЕШНЕ СТУДЕНТЕ				
ГОДИНА СТУДИРАЊА	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
ДРУГА ГОДИНА СТУДИЈА	11	10	15	10
ТРЕЋА ГОДИНА СТУДИЈА	16	11	11	19
ЧЕТВРТА ГОДИНА СТУДИЈА	13	12	13	7
ПЕТА ГОДИНА СТУДИЈА	4	1	0	2
ШЕСТА ГОДИНА СТУДИЈА	4	1	2	0
ИНТЕГРАЛНЕ АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ	1	0	0	0
ДОКТОРСКЕ СТУДИЈЕ	1	0	0	0
АПСОЛВЕНТ	0	0	0	3
МАСТЕР	5	0	9	2
УКУПНО	55	35	50	43

ПРОГРАМИ ИСТРАЖИВАЧКЕ СТАНИЦЕ ПЕТНИЦА -			
БРОЈ ПОЛАЗНИКА			
	2022	2023	2024
БРОЈ ПОЛАЗНИКА	14	19	23
БРОЈ ОДЛАЗАКА	22	41	48
УКУПНО:	36	60	71

Мера 4.3 Подршка предузетништву/ социјалном предузетништву и запошљивости младих;

Подршка НСЗ: На сајту Националне филијале за запошљавање и у филијалама НСЗ кроз радионице и обуке, млади могу добити информације о свим видовима подршке НСЗ, могу да стекну знања како да креирају савремену радну биографију, како да се представе послодавцу, напишу бизнис план и добију информације за покретање сопственог посла. Такође млади имају могућност да развију комуникационе вештине и науче како да се позиционирају на тржишту рада како би лакше дошли до првог посла или радне праксе.

- Обука за активно тражење посла
- Тренинг самоефикасности
- Клуб за тражење посла
- Пут до успешног предузетника

Ова обука представља свеобухватан увод у свет предузетништва, а полазницима се пружа саветодавна и информативна подршка уз коју ће са успехом закорачити у самостални посао. Добра припрема и процена гаранти су успешног посла.

- Обука за развој предузетништва

Обука представља увод у свет предузетништва, а полазницима се пружа саветодавна и информативна подршка уз коју ће са успехом закорачити у самостални посао. Обука се састоји из пет модула:

- Основе предузетништва
- Правни аспект предузетништва
- Економски аспект предузетништва
- Бизнис план радионица
- Информације о уговорним обавезама према НСЗ

Обуке из предузетништва се изводе на два начина, у непосредном окружењу или онлајн формату и незапосленим лицима је омогућено да бирају начин на који ће да похађају обуку. У свим филијалама Националне службе за запошљавање обуку непосредно изводе запослени по предвиђеном јединственом програму обуке. Поред тога, полазницима се презентују и карактеристике локалног тржишта рада, као и сви актуелни и најављени јавни позиви за доделу субвенције за самозапошљавање.

Онлајн обука НСЗ заснована је на интерактивним аудиовизуелним садржајима и омогућава праћење лекција темпом примереним сваком појединцу, по жељи и више пута.

Незапослени, који након успешно завршене обуке одлуче да реализују своју пословну идеју, могу да конкуришу за субвенцију за самозапошљавање.

Пријава за регистрацију самосталне делатности може се поднети и електронским путем, о томе више информација на: <https://www.apr.gov.rs>

- Обука за вођење пословних књига

Ова обука има за сврху оспособљавање полазника за самостално вођење пословних књига и обављање финансијско-рачуноводствених послова, састављање и презентацију финансијских и пореских извештаја. Полазници ће стећи професионална знања из области

Мера 4.4 Подршка постојећим и иновативним програмима за развој вештина управљања каријером младих;

Формално и неформално образовање у функцији професионалног, личног и друштвеног остваривања младих

У данашњем динамичном свету образовања наставници се суочавају са задатком прилагођавања традиционалних метода учења и поучавања како би одговорили на потребе ученика 21. века. Иновативне методе учења и поучавања постају кључни елементи у стварању стимулативног окружења које подстиче креативност, размишљање и дугорочно усвајање знања.

Flipped classroom модел

Обрнута учионица (flipped classroom) премешта традиционални модел предавања из учионице у дигитални простор. Ученици проучавају материјал код куће путем видео-лекција, док се време у учионици користи за активности попут дискусија, радионица и решавања проблема. Ова метода помаже персонализацији учења и подржава различите стилове учења.

Коришћење технологије за персонализацију учења

Технологија пружа неограничене могућности за персонализацију учења. Адаптивни програми, онлајн-курсеви и интерактивни алати могу се прилагодити индивидуалним потребама сваког ученика и студента.

У Средњој стручној школи „4. јули“ отворен је 40. Мејкерс лаб у Србији, простор намењен повезивању теорије са реалним изазовима и развоју креативности и иновативности. Отварањем овог простора школа улази у ново поглавље свог вишедеценијског развоја, у ком се њена снажна традиција стручног образовања додатно оснажује савременим приступима учењу. Мејкерс лаб ученицима омогућава да експериментишу, развијају идеје, тестирају знања и кроз конкретне пројекте сагледају примену онога што уче у учионици из области машинства, графичког дизајна и хемије, прехранбене технологије и саобраћаја. Да школа већ негује креативно-иновативни приступ, потврђују радови ученика представљени на отварању, а настали кроз различите програме и секције: едукативни часопис и пузле, СТЕМ садржаји, пројекат „Занимљива хемија“ и прве активности везане за 3Д технологије.

Средња стручна школа '4. јули' у Врбасу образује квалитетне кадрове у областима прехранбене, хемијске, машинске и саобраћајне струке. Школске 2025./2026. године школу похађа 627 ученика распоређених у 32 одељења, међу којима су и ученици са сметњама у развоју, као и ђаци који наставу прате по индивидуализованим образовним плановима, што школу чини примером инклузивног образовања у пракси.

Вештачка интелигенција може бити користан алат за младе уколико се користи на одговоран и смислен начин. Вештачка интелигенција олакшава учење и чини га доступнијим, нпр. пружа брза и разумљива објашњења, преводи текст, помаже у проналажењу идеја итд; Омогућава прилагођавање садржаја и метода учења потребама сваког (постављањем одговарајућег упита), што може значајно побољшати мотивацију и напредовање у учењу; Извршава рутинске задатке, остављајући деци више времена за креативније и сложеније задатке; Подстиче креативност и машту, помажући у осмишљавању прича, пројеката, уметничких идеја, игара итд; Помаже у организацији обавеза, планирању задатака и бољем управљању временом, чинећи процес учења ефикаснијим и продуктивнијим. Вештачка интелигенција

Све стратегије релевантне за сектор безбедности Србије можете пронаћи на сајту БЦБП. Поред прописа који уређују област образовања и бројних стратегија у којима се разматра образовање, поставља се питање због чега се и ова стратегија бави образовањем. Одговори на ово питање могу бити многобројни, а истичу се три становишта која се оцртавају кроз консултативни процес, постојећа документа, истраживања и искуства: (1) у оквиру консултативног процеса и из оквира своје животне свакодневице млади су издвојили ову област као област од приоритетног значаја, будући да је образовање базични и самоодређујући развојни и животни ослонац; (2) млади указују да решења из постојећих прописа који уређују област образовања немају очекиване непосредне учинке на образовни простор у којем се крећу; (3) због дугогодишње изолације земље млади немају свеобухватну слику о променама које су се десиле и које се дешавају у светском образовном простору.

На сајту Завода за унапређивање образовања и васпитања <https://zuov.gov.rs> су наведени алати за учење на даљину. Поједина упутства су израдили Завод за унапређивање образовања и васпитања и Министарство просвете, науке и технолошког развоја, док су остала израдиле друге институције, фирме и појединци. Системи за управљање учењем (Learning Management System - LMS)

- Алати за интеракцију/квиз/упитници/тестови
- Алати за сарадњу и дељење
- Алати за припрему завршног, пријемног испита, готови тестови
- Дигитални уџбеници и платформе издавачких кућа
- Презентације, креирање и обрада видеа и остали алати
- Бесплатни ресурси (слике, музика, видео...)
- Онлајн ресурси за кодирање и програмирање
- Списак осталих алата (са кратким описом)

Стручни скуп „Иновативност и креативност у настави“ је одржан 2023.године у Врбасу. На који начин савремене технологије иновирају и унапређују наставу могло се чути на научном скупу под називом „Иновативност и креативност у настави“ одржаном у Врбасу. Овога пута поред наставника из општине Врбас, примере добре праксе представили су и просветни радници из више суседних општина. Овакви стручни скупови имају за циљ да апострофирају важност и будућност образовања и васпитања. Организоване су промоције појединих иновативних метода наставе који се примењују у школама. Основне и средње школе у Врбасу имају дигиталне учионице.Коришћење дигиталних алата на интердисциплинарним часовима је део редовне праксе у школама.

Квалитетно образовање за све

У оквиру пројекта Савет Европе и Европске уније, Квалитетно образовање за све, која се реализује у партнерству са Министарством просвете РС узела је учешће и средња стручна школа „4. Јули“. Циљ је подстицање квалитетног образовања подржавањем школа, њихових заједница и релевантних образовних институција у борби против дискриминације у образовању кроз примену Референтног оквира компетенција за демократску културу Савета Европе, као и побољшање квалитета образовања подстицањем демократске културе у формалном образовном систему применом анти-дискриминаторног приступа базираног на стандардима и праксама Савета Европе.

Утицај образовања на запосленост

Образовање, или боље речено, профил образовања је једна од пресудних одредница у будућем статусу младих на тржишту рада. Непоседовање одговарајућих квалификација основни је узрок незапослености младих у Републици Србији данас. Подаци НСЗ за 2006. године показују да 30% незапослених младих спада у неквалификовану или полуквалификовану радну снагу, тј. лица без занимања и стручности, 62% су лица са трећим и четвртим степеном средње школе, док су 8,6% млади са вишим и високим образовањем неодговарајућих образовних профила, за којима постоји слаба тражња на тржишту рада. Квалификациона структура младих незапослених жена је нешто неповољнија. Наиме, међу незапосленим младим женама које чине 55% незапослених младих, 30,4% су лица без квалификација, 59,3% жена поседује средње стручно образовање, док је 10,3% младих незапослених жена са вишим и високим образовањем. Дакле, на боље шансе за запошљавање младих не

утиче само ниво већ и профил и квалитет образовања. Висок ниво образовања у мањој мери спречава прелазак лица из статуса незапослености у статус неактивности. Тако 12,7% младих са вишим и високим образовањем не учествује у радној снази, док је само 11% младих са осталим облицима образовања искључено са тржишта рада.⁷⁴

Млади су хетерогена група и у зависности од учешћа у формалном образовању након завршене средње школе односно уважавајући потребе младих од 18 до 30 година који су запослени, незапослени на евиденцији НСЗ понуђене су различите обуке као облик неформалног образовања. Анализом ставова и мишљења младих општине Врбас о њиховим интересовањима за обуке, добијених истраживањем које је рађено у оквиру израде Локалног акционог плана за младе у Врбасу дошло се до следећих података:

Табела 1 Обуке које бирају студенти

	Одговори	Процент од укупног броја испитаника
		Процент од укупног броја одговора
Посао онлине за студенте	17.9%	83.3%
Програмирање	10.7%	50.0%
Јавни наступ-едукација	7.1%	33.3%
Учење другог страног језика (осим енглеског)	14.3%	66.7%
Пословна комуникација (писање CV-а припрема за интервју и слично)	10.7%	50.0%
Дигитални маркетинг	10.7%	50.0%
Креирање успешних Youtube канала	3.6%	16.7%
Практична НЛП едукација (неуро лингвистичко програмирање)	3.6%	16.7%
Руковање мултимедијалном опремом (фотоапарат, дрон, камера и сл.)	10.7%	50.0%
Безбедно коришћење интернета	3.6%	16.7%

	Бонтон (културна комуникација путем електронских канала – Instagram, Facebook, Viber, SMS, e-mail и сл.)	7.1%	33.3%
Укупно		100.0%	466.7%

У упитнику је укупно забележено 28 одговора који се односе на области едукације и вештина у којима испитаници (студенти) желе додатно усавршавање. Било је могуће одабрати максимално пет обука. Будући да је било омогућено бирање више опција, збир процената премашује 100%, јер је само 6 испитаника попуњавало овај део.

Највише испитаника наводи да би им најзначајнији био "онлајн" посао за студенте (17.9% испитаника; 83.3% од свих одговора), што га чини најзаступљенијом темом интересовања. Следе области учења другог страног језика (14.3% испитаника; 66.7% одговора), затим програмирање, пословна комуникација, дигитални маркетинг и руковање мултимедијалном опремом, које свака бележи по 10.7% испитаника и 50% одговора. Интересовање за јавне наступе и бонтон у дигиталној комуникацији присутно је код 7.1% испитаника (33.3% одговора). Најмање су заступљене теме као што су креирање YouTube канала, безбедно коришћење интернета и НЛП едукација, са по 3.6% испитаника (16.7% одговора).

Табела 3 Коришћење платформи и апликација AI

		Одговори	Процент од укупног броја испитаника
		Процент од укупног броја одговора	
	Google Assistant	28.6%	33.3%
	Siri	14.3%	16.7%
	Chatbotove	28.6%	33.3%
	Алгоритме на друштвеним мрежама који персонализују садржај који видимо	28.6%	33.3%
Тотал		100.0%	116.7%

Најзаступљеније категорије, свака са по 28.6% одговора (што представља 33.3% испитаника), су:

- коришћење Google Assistant
- коришћење chatbotova,
- коришћење алгоритама на друштвеним мрежама који персонализују садржај.

Мање заступљена ставка је коришћење Siri, коју је означило 14.3% одговора (16.7% испитаника).

Табела 4 Сврха коришћења вештачке интелигенције

		%
За шта користите вештачку интелигенцију?	користим овај алат као апликацију за учење неког страног језика	0.00%
	користим овај алат за потребе анализе текстова које креирам и давање савета о томе како их унапредити	50.00%
	користим овај алат својим истраживачким радовима (анализа базе података)	0.00%
	користим овај алат за генерисање нових идеја	33.33%
	користим овај алат за генерисање музике, слика, текстова, видео садржаја	0.00%
	користим овај алат како бих убрзао/ла процес учења и лакше остварио/ла зацртане резултате	16.67%

Најчешће навођена сврха коришћења вештачке интелигенције јесте анализа сопствених текстова и добијање савета за њихово унапређење — ову опцију изабрало је 50% испитаника који су дали одговор. Следе испитаници који вештачку интелигенцију користе за генерисање нових идеја (33.3%), док најмањи удео (16.7%) чине они који AI користе да би убрзали процес учења и лакше постигли жељене резултате.

Табела 5 Обуке које бирају млади који не студирају

	Одговори	Процент од укупног броја испитаника
	Процент од укупног броја одговора	
Послови за младе - Стартуј.инфостуд.цом	9.4%	31.3%
Информисање о огласима за посао-продаја, маркетинг	1.9%	6.3%
Субвенција за самозапошљавање-обуке Национална служба за запошљавање	5.7%	18.8%
Курс за шишање паса и мачака	3.8%	12.5%
Курс и обука за шминкера	3.8%	12.5%
Дигитални маркетинг	13.2%	43.8%
Креирање успешних YouTube канала	3.8%	12.5%
Креирање/дизајнирање садржаја за друштвене мреже	15.1%	50.0%
Курс и обука за маникира, педикира и надоградњу ноктију	7.5%	25.0%
Курс и обука за куvara	9.4%	31.3%
Правилна исхрана код спортиста	7.5%	25.0%
Безбедно коришћење интернета	5.7%	18.8%
Бонтон (културна комуникација путем електронских канала – Instagram, Facebook, Viber, SMS, e-mail и сл.)	5.7%	18.8%
Обука за бармена	7.5%	25.0%
Укупно	100.0%	331.3%

Испитаници су могли да изаберу до пет обука које би желели да похађају. Међу испитаницима који су одговорили на питање о обукама, највеће интересовање показано је за дигиталне вештине. Тако, креирање и дизајнирање садржаја за друштвене мреже изабрало је 50% испитаника који су учествовали, док је за дигитални маркетинг показало интересовање 43,8% испитаника. Ови резултати указују да млади највише теже стицању вештина које су директно применљиве у дигиталном простору и на савременом тржишту рада.

Трећина испитаника показала је интерес за курс за куvara (31,3%) и информисање о пословима за младе – Стартуј.инфостуд.цом (31,3%), док четвртина испитаника бира курсеве из области маникира/педикира (25%), правилна исхрана код спортиста (25%) и обука за бармена (25%).

Табела 6 Начин коришћења АИ

	%	
На који начин најчешће користиш вештачку интелигенцију (АИ и алате попут ChatGPT-а)?	Када желим да ми издвоји оно што је најбитније или све преприча у кратким цртама	56.25%
	Уколико тренутно учим неки страни језик.	12.50%
	Када желим да ми ChatGPT исправи грешке у писању.	6.25%
	Када желим да убрзам процес учења и лакше постигнем циљеве	25.00%

Резултати показују да испитаници вештачку интелигенцију најчешће користе када желе да им АИ издвоји најважније информације или да им скрати текст, што наводи 56.25% учесника. Следећа најзаступљенија употреба јесте убрзавање процеса учења и лакше постизање циљева, коју наводи 25% испитаника. Употреба АИ алата у учењу страних језика присутна је код 12.50%, док најмањи проценат, 6.25%, користи АИ ради исправљања грешака у писању

Табела 7 Сврха коришћења АИ		%
За шта користиш вештачку интелигенцију?	апликације за учење језика-прилагођавање вежби твојим потребама и напретку	18.75%
	анализа твојих текстова и давање савета о побољшањима	12.50%
	у истраживачком раду (анализа базе података)	18.75%
	генерисање нових идеја	25.00%
	проналажење образаца	12.50%
	генерисање музике, слика, текстова, видео садржаја	12.50%

Испитаници користе вештачку интелигенцију за генерисање нових идеја (25%). По 18,5% испитаника користи АИ као апликације за учење језика – прилагођавање вежби твојим потребама и напретку и у истраживачком раду (анализа базе података), а по

12,5% за анализу својих текстова и давање савета о побољшањима, проналажење образаца и генерисање музике, слика, текстова, видео садржаја (12,5%).

Табела 8 Учесталост коришћења рачунара

		%
Колико често користиш рачунар?	свакодневно	28.95%
	понекад	40.13%
	не користим	3.95%
	користим само мобилни телефон	26.97%

Испитаници користе рачунар понекад у 40,1% случајева, док 28,95% младих користи рачунар свакодневно. Значајан део испитаника, 26,97%, користи само мобилни телефон, док мали број, 3,95%, не користи рачунар уопште.

Табела 9 Значај образовања за реалан живот

		АС
Процени у којој мери сматраш да ти образовање помаже да се припремиш за „реалан живот“ после школовања (нпр. посао, самосталност, решавање проблема...)?	1.00	5,40
	2.00	
	3.00	
	4.00	
	5.00	
	6.00	
	7.00	
	8.00	
	9.00	
	10.00	

Испитаници су оценили у којој мери сматрају да им образовање помаже да се припреме за „реалан живот“ после школовања, укључујући посао, самосталност и решавање проблема. Највише испитаника оценило је оценом 5 (40 испитаника) и 6 (31 испитаник), док су ниже (1–4) и више оцене (7–10) ређе. Просечна оцена испитаника износи 5,4.

Табела 10 Каријера, волонтирање и познавање невладиних организација

		%
Да ли знаш коме у свом месту можеш да се обратиш за подршку или савет у вези са каријером, запошљавањем или образовањем?	Да	33.77%
	Не	66.23%
Да ли си се до сада обраћао/ла некој особи за савет приликом доношења важних одлука у вези са послом, образовањем или каријером?	Да	43.71%
	Не	56.29%
Да ли си некад волонтирао/ла (на пример, хуманитарне акције, јавне акције, помоћ суграђанима, у активностима невладиних организација или Црвеног крста и сл.)	Да	22.52%
	Не	77.48%
Да ли познајеш неке невладине организације или удружења грађана у Врбасу и околини која организују програме и активности за младе?	Да	8.00%
	Не	92.00%
Да ли био заинтересован/а за обуку на тему писања пројеката и оснивања удружења грађана?	Да	19.21%
	Не	80.79%

На питање „Да ли знаш коме у свом месту можеш да се обратиш за подршку или савет у вези са каријером, запошљавањем или образовањем?“, 51 испитаник (33,77%) је одговорио потврдно, док је 100 испитаника (66,23%) одговорило да не зна коме би се обратили.

Међу дописаним одговорима били су маме и родитељи, али и појединачно су се јављали и други чланови породице, психолог, саветник, школа, завод за запошљавање, Национална служба за запошљавање и разни Сваки од ових одговора је заступљен са 0,7–2,6% испитаника.

Мањи део младих активно тражи подршку приликом доношења важних одлука у вези са послом, образовањем или каријером — 43,71% испитаника изјавило је да се до сада обратило некој особи за савет, док 56,29% није. Испитаници су дописивали да би се обратили породици или НСЗ у овим случајевима, као и професору у школи или психологу.

Волонтирање је још ређе заступљено, јер је само 22,52% испитаника је некада волонтирал. Укључени су били у неке хуманитарне акције, НУРДОР и Црвени крст.

Упознатост са локалним невладиним организацијама је врло ограничена: тек 8% испитаника познаје неке НВО у Врбасу и околини, док већина није упозната са њима. Препознају Црвени крст, Канцеларију за младе, Наше огњиште среће. Слично томе, интересовање за формалне обуке везане за писање пројеката и оснивање удружења грађана показало је само 19,21% испитаника, док 80,79% није заинтересовано.

ЗДРАВЉЕ И СЛОБОДНО ВРЕМЕ МЛАДИХ

Здравствена и социјална инфраструктура играју пресудну улогу у демографским кретањима. Општина Врбас има добро развијену мрежу примарне здравствене заштите, са домом здравља и амбулантама у свим насељеним местима. Службе за здравствену заштиту одраслих и Служба за здравствену заштиту деце, школске деце и жена су доступне свим грађанима општине Врбас. Ипак, број лекара је недовољан у односу на потребе становништва, посебно у домену превентивних прегледа.

Општа болница Врбас основана је 2008. године раздвајањем од Дома здравља „Вељко Влаховић” са којим је била у заједничкој установи од 1970. године. Њена укупна површина је 13.313,87 м² на две локације. Пружа секундарну здравствену заштиту становништву на територији Јужно Бачког округа у општинама Врбас, Србобран, Бечеј, Мали Иђош, Бач, Бачка Паланка, Кула и насељеним местима Руски Крстур и Липар, где живи око 235.000. становника.

Ментално здравље младих

Стање менталног здравља младих у Србији – Преглед изазова и могућности за унапређење Према доступним истраживањима (Центар за за едукацију, истраживање и развој у сарадњи са Министарством омладине и спорта 2014. и Кровна организација младих, 2021.), млади у Србији суочавају се са значајним проблемима менталног здравља. Депресија, анксиозност и промене у понашању представљају најчешће менталне поремећаје у овој групи, док су процене да су самоубиства један од водећих узрока смрти код младих. Повећане стопе анксиозности и депресије посебно су изражене међу младима у урбаним срединама, где су додатно присутни социоекономски фактори, што додатно компликује могућности за превенцију и рано препознавање проблема.

Претходне анализе (2014. и 2021. година) показале су да велики број младих пријављује озбиљне изазове попут повишене анксиозности, губитка блиских особа, проблема са концентрацијом и склоности ка насилном понашању

2023. је шест министарстава потписало Меморандум о разумевању на другој Међународној конференцији посвећеној менталном здрављу и психосоцијалној подршци младих под називом „Не остављајте нас за касније“ са циљем да унапреди систем подршке менталном здрављу деце и младих у Србији. Меморандум, који јасније дефинише расподелу ресурса, улоге и одговорности ресора у области заштите менталног здравља деце, адолесцената и младих, потписали су Министарство здравља, Министарство просвете, Министарство туризма и омладине, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог и Министарство за бригу о породици и демографију Републике Србије.

У ”Репорт“ анкете из августа 2023. године који показују да је око 47 одсто испитаника истакло да млади не траже помоћ, јер сматрају да је то знак слабости и плаше се осуде. Скоро половина младих, њих 46 одсто, користи друштвене мреже и интернет као извор информисања о томе како бринути о менталном здрављу, док само пет одсто види наставнике, а седам одсто здравствене раднике као неког с ким могу да разговарају о својим проблемима.

У саопштењу под називом „Додатни напори државе за подршку менталном здрављу младих у Србији“ Министарство просвете, науке и технолошког развоја <https://prosveta.gov.rs> > vesti се наводи: „Као резултат реализације програма за ментално здравље и психосоцијалну подршку за младе у Србији, младима је омогућен приступ поузданим информацијама и професионалној подршци путем интерактивне онлајн платформе свејеок.рс коју је од 2021. године посетило више од 90.000 људи.“

Како би се професионалци из различитих сектора укључили у рад са младима, УНИЦЕФ је у сарадњи са Министарством здравља дефинисао минимални пакет услуга за ментално здравље и психосоцијалну подршку за младе у Србији, тзв. МЗПП програм.

Национални програм омладинског рада за унапређење менталног здравља младих је усмерен на промоцију менталног здравља и превенцију менталних поремећаја код младих. Циљ је да се младима обезбеди доступност знања, вештина и ресурса који ће им помоћи да допринесу свом благостању, остваре личне потенцијале, превазиђу ризике у области менталног здравља, и развију отпорност у контексту евентуалних недаћа. Како би се осигурао стандард квалитета у раду са младима на националном нивоу, развијен је стандардизован, превентиван програм за ментално здравље и ненасиље (безбедност младих). Настао је као резултат консултативног процеса у који су били укључени различити актери који раде са младима на локалном и националном нивоу, као и сами млади. Сходно томе, он одговара на реалне потребе младих. НАПОР је овим поводом по први пут ангажовао омладинске раднике и раднице уговором о раду на тој позицији! Они су координирали програм у својим локалним заједницама, координирали вршњачке едукаторе, пратили успешност примене програма и комуницирали све везано за њега са својом локалном заједницом.

Савет за здравље општине Врбас традиционално обележава Светски дан менталног здравља и Месец менталног здравља - октобар 2024, и то серијом предавања, трибина и

радионица, обједињених мотом „Брига о менталном здрављу - нека то постане стварност за све“. У оквиру ове манифестације су уприличене радионице, предавања: Емоционалне вештине адолесцената Емоционална писменост, Невербална комуникација, (Психолошки центар Алтернатива), итд.

Подаци који долазе из истраживања које су спровеле платформа svejeok.rs и Кровна организација младих Србије (КОМС) у сарадњи са УНИЦЕФ-ом показују да

- 36% адолесцената тражи помоћ од родитеља,
- 26% адолесцената тражи помоћ од вршњака,
- само 18% тражи помоћ од специјалиста,
- једна трећина младих не зна како може добити психолошку помоћ,
- 37% каже да би стигма у вези са менталним здрављем морала да се смањи како би се млади охрабрили да затраже помоћ ако им је потребна.

На основу наведеног, изазов је направити сложени приступ у коме се ради са различитим циљним групама, укључујући младе из различитих средина и различитих личних карактеристика (млади са инвалидитетом, Роми, ЛГБТQИ особе, млади који живе у сиромаштву или у руралним областима), родитеље и старатеље, наставнике, људе који раде са младима, лекаре опште праксе и друге.

Платформе попут УНИЦЕФ-овог пројекта „Све је ОК“ и психолошких саветовалишта доступних на мрежи омогућавају младима једноставан и приступачан начин да приступе информацијама о менталном здрављу и траже подршку. Међусекторска сарадња, нарочито кроз локалне заједнице, има потенцијал за развој одрживих модела који обухватају различите аспекте подршке младима. Националне иницијативе које повезују организације цивилног друштва, локалне власти и образовни сектор, као и кампање подизања свести, доприносе смањењу стигматизације и подстицању младих да отворено разговарају о својим потребама.

СПОРТ И ФИЗИЧКА АКТИВНОСТ

Најквалитетнији спортски објекат у Општини Врбас је Центар за физичку културу:

То је модерна грађевина са разноврсним садржајима који омогућавају врхунске услове за припрему и такмичење спортиста, рекреативаца и других корисника. Центар се простире на површини преко 42,000 м² отвореног простора, односно 8,500 м² затвореног простора. На тим површинама лоцирано је и уређено 14 отворених и исто толико затворених спортских садржаја са пратећим објектима.

Спортски садржаји центра су:

- Велика дворана са 3000 седишта
- Мала дворана (за тренинге)
- Четворостазна аутоматска куглана
- Трим кабинет
- Затворени зимски базен 25x8м

- Сауна
- Аутоматско стрелиште за ваздушну пушку са 18 места
- Сала за стони тенис
- Фитнес центар
- Три отворена базена
- Сала за састанке
- 2 отворена рукометна терена
- 2 отворена кошаркашка терена
- 2 отворена одбојкашка терена
- Травнати терен са атлетском стазом
- 4 тенис терена
- Терени за мини-голф

У граду постоје два фудбалска игралишта са 4 помоћна терена

У местима општине постоје фудбалска игралишта и отворени терени за рукомет и кошарку.

Током 2017. , радници ЈКП „Комуналац Врбас“ изградили су теретане на отвореном у Куцури, Змајеву, Савином Селу и насељу „4. јули“ у Врбасу, док су у Бачком Добром Пољу извршили проширење постојеће теретане уз асфалтирање терена и прилазног пута.

„Ове теретане су део општинског пројекта за развој и унапређење спорта и промоцију здравог начина живота. Општина Врбас је препознала интерес за развој спорта на овакав начин, а Јавно комунално предузеће „Комуналац“ показало да има запослене, стручне и оспособљене за изградњу оваквих теретана, тако да ћемо у наредном периоду вршити услужну изградњу како за физичка тако и за правна лица“, рекао је Игор Шкундрић, извршни директор овог јавног предузећа, додајући да су циљне групе за те послове општине и градови из околине који покажу заинтересованост да сличне теретане постоје и у њиховим местима

Подизање свести о физичкој активности је приоритет и често се стиче утисак да немамо ту врсту културе. Млади у Врбасу имају на располагању и неколико врхунски опремљених теретана у којима су им омогућени групни или персонални тренинзи. Време и садржаји тренинга су доступни младима на друштвеним мрежама. Тренери мотивишу младе за активно учешће на случећи начин: „Арена је простор за борбу, изазове и личне победе. Арена је симбол одлучности, дисциплине и снаге. То је место где свакодневно побеђујеш сопствене границе, унапређујеш своје здравље и постижеш успех, било да желиш бољу физичку кондицију, јаче тело или здравији начин живота. У Арени свако је борац – против изговора, лењости и препрека, а свака кап зноја води те ближе циљу. Твоја Арена није само теретана, већ твој терен за победе!“

На сајту gimnazijavrbas.edu.rs се налази текст: Програм школског спорта

Бављење физичким васпитањем и спортом представља фундаментално људско право за све, као и суштински елеменат целоживотног образовања у целокупном образовном систему.

Национални Закон о спорту у чл. 4 истиче да свако има право да се бави спортом. „Бављење спортом мора бити хумано, слободно и добровољно, здраво и безбедно, у складу са природном средином и друштвеним окружењем, фер, толерантно, етички

прихватљиво, одговорно, независно од злоупотреба и циљева који су супротни спортском духу и доступно свим грађанима под једнаким условима, без обзира на узраст, ниво физичких способности, степен евентуалне инвалидности, пол и друга лично својства“.

Бављење спортом може оснажити децу и младе, не само са аспекта физичког здравља, већ и када је реч о психо-социјалном развоју, јачању самопоштовања, развоју одговорности, истрајности и сарадничких вештина, усвајању позитивних вредности и бољем школском успеху. Осим тога, бављење спортом представља важно средство превенције ризичних понашања младих, попут пушења, злоупотребе алкохола и дрога, и малолетничке деликвенције. Ангажовање у спорту може кориговати факторе који доприносе деликвентном понашању.

Анализом ставова и мишљења младих општине Врбас о њиховом животном стилу (здрављу, бављењу рекреацијом), добијених истраживањем које је рађено у оквиру израде Локалног акционог плана за младе у Врбасу дошло се до следећих података:

Табела 11 Спавање у току 24 часа и унутрашњи сат

		%
Колико спаваш у току 24 часа?	6 сати	22.22%
	8 сати	54.25%
	10 сати	15.69%
	више од 10 сати	5.88%
	будим се неколико пута у току ноћи	1.96%
Како ради твој „унутрашњи сат“?	заспим пре поноћи	36.60%
	заспим у раним јутарњим сатима	47.06%
	спавам и током дана	16.34%

Већина испитаника спава око 8 сати дневно (54,25%), док 22,22% спава 6 сати, 15,69% 10 сати, а мали део више од 10 сати или се буди неколико пута током ноћи. Када је реч о унутрашњем сату, готово половина испитаника (47,06%) заспи у раним јутарњим сатима, док 36,6% заспи пре поноћи, а 16,34% спава и током дана.

Табела 12 Активност на друштвеним мрежама		%
Колико си активан/на на друштвеним мрежама?	24 х (током ноћи када се пробудим погледам телефон)	9.80%
	док сам будан/а	41.18%
	неколико сати дневно	49.02%
Да ли имаш навик у док причаш са пријатељима,	Да	49.02%

колегама и да истовремено „скролујеш” на мобилном телефону?	Не	50.98%
---	----	--------

Већина испитаника је активна на друштвеним мрежама **неколико сати дневно (49,02%)**, док **41,18%** користи друштвене мреже током будног времена, а мали део (**9,8%**) се укључује чак и током ноћи када се пробуди. Када је реч о мултитаскингу, готово половина испитаника (**49%**) наводи да током разговора са пријатељима или колегама истовремено „скролује” на мобилном телефону, док **51%** то не ради.

Табела 13 Садржаји који испитаницима задржавају пажњу док скролују на друштвеним мрежама

		Одговори	Процент од укупног броја испитаника
		Процент од укупног броја одговора	
	спорт	9.8%	18.4%
	модни трендови	14.3%	27.0%
	инфлуенсери-маркетинг неких производа	10.5%	19.7%
	путовања	22.3%	42.1%
	забава	19.5%	36.8%
	било шта	23.7%	44.7%
	Укупно	100.0%	188.8%

Испитаници су најчешће заинтересовани за садржаје везане за било шта (44,7%), што показује широк спектар интереса, док су следеће по учесталости путовања (42,1%), забава (36,8%), модни трендови (27%), инфлуенсери – маркетинг неких производа (19,7%) и спорт (18,4%).

Табела 14 Просечан број сати проведен у активностима

	до сат времена	од 1 до 3 сата	од 3 до 5 сати	преко 5 сати
	%	%	%	%
Културне активности (писање, сликање, читање, посећивање институција културе, слушање музике)	33.11%	50.33%	12.58%	3.97%
Пасивни одмор (одмарање/досађивање и играње игрица, скроловање на некој друштвеној мрежи, играње игрица)	8.00%	35.33%	31.33%	25.33%
Посећивање пријатеља- у јавним и приватним просторима, изласци	13.70%	47.95%	30.14%	8.22%
Са породицом	15.54%	39.86%	20.27%	24.32%
Употреба медија (гледање телевизије, коришћење интернета)	17.81%	36.30%	26.03%	19.86%
Учење	41.96%	39.86%	14.69%	3.50%
Боравак у природи	44.93%	37.68%	12.32%	5.07%
Бављење спортом или физичким активностима	47.10%	42.03%	8.70%	2.17%
Брига и дружење са кућним љубимцем	62.81%	20.66%	9.09%	7.44%

Највише испитаника проводи до сат времена у активностима попут брига и дружење са кућним љубимцем (62,81%) бављења спортом или физичким активностима (47,1%), боравка у природи (44,9%), учења (41,96%), док се у пасивном одмору само 8% задржава до сат времена. Већина младих проводи од 1 до 3 сата у културним активностима (50,3%), посетама пријатељима (48%), бављењу спортом (42%) дружењу са породицом (39,9%) и учењу (39,9%). У интервалу од 3 до 5 сати око трећине испитаника проводи у пасивном одмору и посећивању пријатеља. Најдуже се, преко 5 сати дневно, проводи у пасивном одмору (25,3%), дружењу са породицом (24,3%) и употреби медија (19,9%). Резултати показују да млади најдуже време посвећују социјалним и пасивним активностима, док су културне, образовне и физичке активности заступљене у краћим интервалима.

Табела 16 Провођење времена на рекреацији и тренинзима

		%
Да ли посвећујеш време неком облику рекреације?	Да	60.53%
	Не	39.47%
Колико пута недељно имаш тренинг:	једном	5.92%
	два пута	10.53%
	три и више пута	43.42%
	немам тренинге	40.13%

Већина испитаника (60,53%) посвећује време неком облику рекреације, док 39,47% не учествује у таквим активностима. Што се тиче учесталости тренинга, 43,42% тренира три или више пута недељно, 10,53% два пута, а 5,92% једном недељно, док 40,13% испитаника нема тренинге.

Табела 17 Учесталост одлазака на прегледе у вези са репродуктивним здрављем

		%
Бринеш ли о репродуктивном здрављу (одлажиш на редовне лекарске прегледе)?	једном годишње	22.67%
	када имам проблем	64.67%
	никада	12.67%

Већина испитаника (64,67%) брине о репродуктивном здрављу тек када се појави неки проблем, док 22,67% одлази на редовне годишње прегледе, а 12,67% никада не прати своје репродуктивно здравље.

Табела 18 Брига о репродуктивном здрављу

	уопште се не слажем	не слажем се;	– нити се слажем, нити се не слажем	слажем се	у потпуности се слажем	не знам
Потребно је избегавање класичних сапуна и коришћење благих средстава за интимну негу жена	5.44%	10.20%	17.01%	21.77%	31.29%	14.29%
Препоручљиво је користити памучан веш, избегавати дневне улошке и тампоне	4.79%	17.12%	20.55%	18.49%	19.86%	19.18%

Важно је да се за време менструалног циклуса на свака 2-3 сата мењати уложак	2.74%	5.48%	6.16%	15.75%	45.89%	23.97%
Менструални производи (тампон, улошци) треба да буду бесплатни и доступни свима.	2.07%	2.07%	6.21%	11.72%	53.79%	24.14%
Довољно је одржавање хигијене једанпут дневно млаком водом	20.41%	24.49%	17.69%	15.65%	12.24%	9.52%
Брисати се од напред према позади да бактерије из црева не би доспеле у вагину	4.17%	7.64%	8.33%	19.44%	31.94%	28.47%
Интимне делове перите пре и после сексуалног односа	2.80%	4.90%	5.59%	16.78%	46.85%	23.08%

Резултати показују да испитаници у највећој мери изражавају сагласност са већином препорука о интимној хигијени. Највиши ниво слагања бележи се код тврдњи да менструални производи треба да буду бесплатни и доступни свима, где 53.79% испитаника наводи да се у потпуности слаже, а укупно 65.51% се слаже или у потпуности слаже. Висок ниво слагања присутан је и код препоруке да се интимни делови перу пре и после сексуалног односа, где се 63.63% испитаника слаже или у потпуности слаже, као и код ставке да је потребно избегавати класичне сапуне и користити блага средства, са укупно 53.06% сагласних одговора.

Код препоруке о мењању улошка на свака 2–3 сата, 61.64% испитаника наводи слагање или потпуно слагање, док 23.97% одговара „не знам“. Ставка о брисања од напред ка назад такође има висок ниво прихватања (51.38%), али и један од највећих удела „не знам“ одговора (28.47%).

С друге стране, једина тврдња код које преовлађује неслагање јесте да је једном дневно прање млаком водом довољно, где се 44.90% испитаника не слаже или уопште не слаже, док 27.89% изражава слагање. Код тврдње о коришћењу памучног веша и избегавању дневних уложака и тампона, одговори су расподељени, без јасне већине у смеру слагања или неслагања, уз релативно висок удео неодлучних и испитаника који не знају (заједно готово 40%).

Табела 19 Коришћење средстава заштите

		Одговори	Процент од укупног броја испитаника
		Процент укупног броја одговора	
	Презерватив	75.2%	77.2%
	Контрацепција	5.2%	5.4%
	Спирала	2.0%	2.0%
	Не користим заштиту	17.6%	18.1%
Укупно		100.0%	102.7%

Резултати показују да већина испитаника користи неку врсту заштите током сексуалних односа, при чему је убедљиво најчешћи избор презерватив, који наводи 75,2% одговора (77,2% испитаника). Остали облици заштите знатно су ређе заступљени: хормонску контрацепцију користи 5,2% одговора (5,4% испитаника), а спиралу 2,0% одговора (2,0% испитаника). Истовремено, 17,6% одговора (18,1% испитаника) показује да не користе никакву заштиту. Подаци јасно указују да је презерватив доминантан облик заштите, док су други видови ретко коришћени, а приметан је и релативно висок удео испитаника који уопште не користе заштиту.

Табела 20 Начини преношења полно преносивих болести

		Одговори	Процент од укупног броја испитаника
		Процент укупног броја одговора	
	незаштићени однос,	57.5%	86.2%
	коришћење истог пешкира,	2.2%	3.3%
	контакт полног органа са вешом инфицираног,	5.3%	7.9%
	однос са више партнера истовремено	25.9%	38.8%
	анални и након тога вагинални секс	9.2%	13.8%
Укупно		100.0%	150.0%

Резултати показују да испитаници најчешће препознају незаштићени однос као ситуацију ризика, што наводи 57,5% одговора (86,2% испитаника). Као ризично понашање наводи се и однос са више партнера истовремено, са 25,9% одговора (38,8% испитаника). Мањи удео испитаника препознаје анални однос након ког следи вагинални секс као ризик (9,2% одговора; 13,8% испитаника), као и контакт полног органа са вешом инфициране особе (5,3% одговора; 7,9% испитаника). Најређе се као могућ пут преноса наводи коришћење истог пешкира, са 2,2% одговора (3,3% испитаника).

Табела 21 Теме о Којима млади имају потребу да причају са неким стручњаком

	Да	Не
	%	%
емоционална писменост	31.37%	68.63%
управљање емоцијама	43.14%	56.86%
партнерски односи	32.68%	67.32%
присуство различитих облика насиља	32.24%	67.76%
породични односи	35.95%	64.05%
развојне кризе и доношење важних животних одлука	45.75%	54.25%
анксиозност	40.79%	59.21%
депресија	38.16%	61.84%
страхови и фобије	38.56%	61.44%
академске тешкоће	29.41%	70.59%
несхваћеност/неприхватање	35.53%	64.47%
развој самопоуздања и самопоштовања	39.87%	60.13%
механизми ношења са стресом	47.71%	52.29%
губици и туговање	37.91%	62.09%
употреба цигарета/алкохола/психоактивних супстанци	18.30%	81.70%

Подаци показују да се теме које испитаници најчешће препознају као области у којима им је потребна подршка односе на механизме ношења са стресом (47.71%), развојне кризе и доношење важних одлука (45.75%), управљање емоцијама (43.14%), као и питања анксиозности (40.79%) и развоја самопоуздања и самопоштовања (39.87%). Нешто мањи, али и даље значајан проценат испитаника наводи потребе у областима страхова и фобија (38.56%), депресије (38.16%) и губитака и туговања (37.91%).

Подршка у сегментима породичних и партнерских односа, насиља у окружењу и осећања неприхваћености креће се око 32–36%. Нешто мање испитаника истиче потребу за радом на академским тешкоћама (29.41%) и најмање њих за рад на проблемима везаним за употребу цигарета, алкохола и психоактивних супстанци, где само 18.30% наводи да им је потребна подршка.

Табела 22 Стручњак са којим би разговарали на ове теме

		%
Са којим стручњаком би највише волео да разговараш у случају да имаш неки проблем?	Психолог	26.00%
	Психотерапеут	32.00%
	Психијатар	8.67%
	Социјални радник	2.00%
	Каријерни саветник	2.67%
	Ни са ким	20.67%
	Друго	8.00%

Резултати показују да би испитаници, у случају да имају неки проблем, најрадије разговарали са психотерапеутом (32%) или психологом (26%), што их чини најпожељнијим стручњацима за тражење подршке. Знатно мањи удео испитаника би се обратио психијатру (8.67%), док су социјални радник (2.00%) и каријерни саветник (2.67%) веома ретко наведени. Истовремено, 20.67% испитаника наводи да не би желело да разговара ни са ким, што указује на присутан отпор или неповерење према стручном тражењу помоћи. Испитаници додатно наводе у малом проценту да би то могао бити свештеник, пријатељ или неки члан породице.

Табела 23 Конзумација цигарета, алкохола и ПАС

		%
Да ли си конзумираш цигарете?	Да	26.14%
	Не	62.75%
	Понекад	11.11%
Колико често конзумираш алкохол?	Свакодневно	1.96%
	2-3 пута недељно	9.15%
	Једном недељно	30.07%
	Једном до два пута месечно	26.14%
	Само једном сам пробао алкохол	9.15%
	Никада	23.53%
Да ли си некад пробао психоактивне супстанце попут марихуане, хашиша, кокаина, хероина, спиде и слично?	Да	16.34%
	Не	83.66%

Подаци показују да 26.14% испитаника конзумира цигарете, док већина, 62.75%, не пуши, а 11.11% наводи да то чини повремено. Када је реч о алкохолу, најзаступљенији образац је конзумација једном недељно (30.07%), док 26.14% пије једном до два пута месечно. Мањи удео испитаника алкохол пије чешће — свакодневно 1.96%, а 2–3 пута недељно 9.15%. Истовремено, 9.15% испитаника алкохол је пробало само једном, док 23.53% наводи да никада не пије. Када је реч о психоактивним супстанцама, 16.34% испитаника их је некада пробало, док велика већина, 83.66%, није имала такво искуство.

ИНФОРМИСАЊЕ И БЕЗБЕДНОСТ

У Врбасу се превенцијом насиља односно имају надлежности на основу неколико закона Закона о спречавању насиља у породици, Закона о основама система васпитања и образовања, Закона о информационој безбедности: и др. баве све надлежне установе: Полицијска управа, основне и средње школе, Предшколска установа, Основни суд, Дом здравља, -Општа болница Врбас, Центар за социјални рад.

Правни основ за формирање радних тела која за циљ имају безбедност младих односно превенцију вршњачког насиља и насиља у породици су:

- Споразум о сарадњи у спровођењу заштите жртава насиља у породици и жена у партнерским односима на подручју општине Врбас, сачињен од стране Центра за социјални рад општине Врбас, пословни број: 551-00-101, од дана: 22.04.2015. године.
- Протокол о међусекторској сарадњи на превенцији и заштити деце од насиља, злостављања и занемаривања у општини Врбас, сачињен од стране Центра за социјални рад општине Врбас, пословни број: 551-00-74/2/2018, у марту месецу 2018. године.
- Решење Скупштине општине Врбас, о образовању Кординационог тела за превенцију насиља и злостављања у основним и средњим школама на територији општине Врбас, број 112-76/2022-I/01 дана 11.08.2022.
- Пословник о раду Групе за координацију и сарадњу са подручја Основног јавног тужилаштва у Врбасу, пословни број А105717, од дана 12.06.2017. године, донет од стране Основног јавног тужилаштва у Врбасу.

Кординационо тело за превенцију насиља и злостављања у основним и средњим школама на територији општине Врбас се бави превенцијом вршњачког насиља користећи процедуре прописане Законом.

Спроводе се значајне активности локалне заједнице, усмерене на јачање свести о значају безбедности. Питањима безбедности младих баве се и различита удружења грађана кроз своје пројектне активности, Црвени крст Врбас који интензивно ради са младима, па им пружа снажну подршку и када је у питању безбедност.

У оквиру пројекта „Полиција у локалној заједници“, Полицијска станица Врбас и општина Врбас - Канцеларија за младе, организовали су Сајам безбедности и превенције.

С обзиром на природну тежњу човека, заједнице и државе да живе у безбедним условима, као и на то да се облици угрожавања безбедности стално мењају, а у последње време су интензивирани, циљ је био да организовањем Сајма безбедности и превенције на једном месту окупе све институције које активно учествују у функционисању система безбедности. Акцент активности био је на едукацији најмлађих о начину функционисања безбедносних чинилаца. Развој полицијске делатности заснива се на сталном унапређивању превентивног рада полиције, полицијске организације и управљања, као и система вредности и вредновања

полицијског рада. Овим пројектом предвиђено је било да полицијски службеници спроведу низ акција којима се кроз партнерски однос и приближавање њиховог рада грађанима, побољшао и ниво безбедности у заједници.

Кровна организација младих Србије (КОМС) представља резултате најновијег истраживања „Млади у медијском огледалу 2024“, које пружа дубински увид у начин на који се млади и теме које се тичу младих представљају у домаћим медијима и на друштвеним мрежама. Ово је седмо истраживање из серијала који КОМС спроводи од 2017. године, а од 2019. године спроводимо га у сарадњи са Институтом за медије и различитости – Западни Балкан. Овогодишње истраживање је ко-финансирано од стране Европске уније и кроз пројекат „Young Media – Media for and with young people” DW Akademie, који подржава Министарство за економски развој и сарадњу Савезне Републике Немачке.

Који су кључни налази истраживања?

Већина младих (од 18 до 29 година) у Србији (55,6%) је почела да користи интернет још у основној школи с тим што се показује јасна веза између старости испитаника и почетка употребе интернета. Наиме, што су испитаници млађи то су раније почели да користе интернет. Већина (58,6%) оних старијих од 25 година је редовно почела да користи интернет тек по завршетку основне школе, што је случај са 37,5% оних који имају између 20 и 24 године и само са 11,8% оних који су млађи од 20 година. Ови налази нису необични када се има у виду да пре деценију или више употреба интернета није ни приближно била интегрисана у свакодневни живот као што је то случај последњих година. Данас је потпуно извесно да је старосна доб у којој деца почињу да користе интернет још нижа (Попадић & Кузмановић, 2016) у односу на период када су најмлађи испитаници у нашем узорку почињали да користе интернет, пише професор Далибор Петровић у тексту „Дигитални ризици младих“ који је објављен у Зборнику „Млади у Србији и безбедносни ризици“.

Употреба дигиталних технологија код младих учинила је да они буду изложени и одређеним ризицима. Иако постоји велики број различитих категоризација онлајн ризика у овом чланку аутор Петровић се ослања на ону коју дају Смитх и Ливингстоне (2017). У складу са њиховим полазиштем онлајн ризике делимо у три основне категорије (табела 1): 1. Ризичне садржаје 2. Ризичне контакте 3. Ризично поступање. Сваки од ових ризика може се рефлектовати бар на четири различите димензије: 1. Приватност 2. Безбедност 3. Сексуалност 4. Вредности.

РИЗИЦИ НА ДРУШТВЕНИМ МРЕЖАМА И ЗАВИСНОСТ ОД ЊИХ

Зборник у ком је објављен овај текст је заснован на подацима прикупљеним у оквиру пројекта „Успостављање информационог система за превенцију вршњачког насиља – 3. фаза“, који спроводи Удружење грађанки и грађана „Центар за подршку женама“, а финансира Министарство омладине и спорта Републике Србије. Зборник је објављен на МОНС платформи. Аутор: професор др Далибор Петровић, социолог

Нешто више од половине младих у нашем узорку (52,9%) изјављује да је давало личне податке (име и презиме, број телефона, адресу, мејл, своју фотографију и сл.) особама које не познају лично и које никада нису срели уживо, док је то често радило нешто мање од трећине (31,1%) испитаника. Слична је ствар и са остављањем личних података на блоговима или профилима где то никада није чинило нешто мање од половине испитаника док је њих нешто више од трећине (36,4%) то често радило. Укрштања показују статистичку значајност једино код образовања што ће рећи да су они који имају више образовање истовремено и мање склони да деле своје личне податке са непознатим особама или да их остављају на блоговима и профилима на друштвеним мрежама ($p=0.05$).

Највише бриге око приватности млади исказују на друштвеним мрежама будући да њих 68,2% често или увек ограничавају приступ садржајима на својим профилима. Такође, преко половине младих често или увек ограничава приступ подацима који би се могли користити у рекламне сврхе или приступ ГПС локацији. Ризично поступање на интернету може се поделити у три сегмента. Један се односи на различите са ризиком повезане активности на самом интернету, попут онлајн коцкања, проналажења и скидања пиратских или дељења порнографских садржаја, итд. Други сегмент се односи на интерпесоналну комуникацију са познатим и непознатим особама са којима се размењују лични сексуално експлицитни садржаји. Трећи се односи на прекомерну употребу дигиталних технологија. Већина младих није склона ризичном поступању на интернету што је охрабрујући податак. Овде је једини изузетак скидање пиратских садржаја што представља широко распрострањену и нормализовану праксу у Србији, али је и овде значајан налаз да скоро 40% младих изјављује како никада не практикује ову активност. Са друге стране, близу половине младих скида пиратизоване садржаје макар повремено чиме се отвара значајан простор за угрожавање њихове приватности, пре свега као последица разних вируса које је уз пиратизоване садржаје могуће покупити.

Посећивање порнографских сајтова је такође повезано са повећаним ризиком угрожавања личних података посетилаца као и са ризиком да се са намером или без ње дође у посед нелегалног порнографског материјала. Други сегмент ризичног поступања везан за складиштење и директно размењивање личног сексуално експлицитног садржаја. Овде се ризици пре свега огледају у могућем нарушавању нечијег угледа али и уцењивању оних до чијих се фотографија дође. Најпознатија дигитална пракса овог типа је такозвана осветничка порнографија. По

извештавању медијаб ова активност је широко заступљена на персоналној мрежи Телеграм где постоје различите специјализоване групе за размену оваквих садржаја. Око ¼ наших испитаника изјављује да поседује личне сексуално експлицитне садржаје (фотографије и клипове), али највећи број њих води рачуна о томе на који начин их складиште. Забрињавајуће је што петина оних који поседују ове садржаје не придаје никакав значај ограничавању приступа њима већ их држе на свом рачунару без икаквих рестрикција. На крају, постоји и трећи сегмент ризичног поступања који се односи на прекомерну употребу интернета. Прекомерна употреба интернета постала је генерацијски феномен који надилази досадашње везивање ове појаве искључиво за психолошке карактеристике зависника. Као што смо већ показали свака нова генерација све раније долази у контакт са дигиталним технологијама. Са друге стране, дигиталне технологије имају све већи уплив у наше животе тако да је свакој новој генерацији све теже да се „одупре“ употреби дигиталних технологија. На све то глобални догађаји попут пандемије КОВИД-19 доприносе томе да се ионако убрзана дигитализација још више убрза.

За младе употреба друштвених мрежа, практично, није ствар избора већ резултат друштвеног притиска. У том смислу саветовати младе да се искључе са друштвених мрежа како би се избегли евентуални ризици на њима је најчешће погрешан приступ који не уважава факторе који надилазе могућности младих да донесу овакву одлуку. Далеко разумнији и делотворнији пут јесте инсистирање на вештинама које ће им помоћи да препознају и избегну ризике са којима се на друштвеним мрежама могу суочити. У складу са тим, један од најважнијих елемената превенције ризика на интернету јесте дигитална писменост, а наши испитаници, срећом, показују натпросечан ниво дигиталне писмености. Иначе, Према подацима Еуростата дословце сви млади у Србији из узрасне категорије од 18 до 29 година су током 2020. године користили интернет. Србија није једина земља са максималном употребом интернета али је испред неких од земаља региона које бележе нешто ниже учешће младих који редовно користе интернет свакодневно. Више од 90% младих користи платформе за друштвено умрежавање у чему је Србија нешто изнад ЕУ просека (85%) али кад је реч о интернет банкарству ситуација је управо обрнута. Само 19% младих у Србији има искуство е-банкинга што је далеко испод ЕУ просека који износи 61%, да не говоримо о земљама попут Велике Британије, или скандинавским земљама где овај проценат иде изнад 90%.

Зборник у ком је објављен овај текст је заснован на подацима прикупљеним у оквиру пројекта „Успостављање информационог система за превенцију вршњачког насиља – 3. фаза“, који спроводи Удружење грађанки и грађана „Центар за подршку женама“, а финансира Министарство омладине и спорта Републике Србије.

Анализом ставова и мишљења младих општине Врбас о знању о безбедности на интернету добијених истраживањем које је рађено у оквиру издаје Локалног акционог плана за младе у Врбасу дошло се до следећих података:

Табела 24 Знања о безбедности на интернету

	никада	ретко	понекад	често
Свом рачунару/телефону приступам директно, без лозинке или било које друге додатне аутентификације	68.63%	10.46%	9.80%	11.11%
Да ли си се макар једном „упецао” на емаил или кликнуо на линк који си добио од непознате особе?	60.78%	30.07%	7.84%	1.31%
Да ли си икада учествовао у лажној наградној игри или квизу: „Освоји награду – изгуби податке”?	73.51%	17.22%	7.28%	1.99%
Да ли си некада био преварен са онлајн куповином: „Најјефтиније на нету, али никад не стиже”?	77.78%	9.15%	10.46%	2.61%
Да ли ти је налог икада био заражен вирусом или неким други малициозним софтвером?	65.13%	22.37%	11.84%	0.66%
Да ли редовно мењаш лозинке на својим налозима?	28.10%	31.37%	30.72%	9.80%
Да ли користиш двофакторску аутентификацију за заштиту налога?	38.82%	17.11%	15.13%	28.95%
Да ли одобраваш приступ локацији, стално или док се локација користи?	36.60%	32.68%	23.53%	7.19%
Знаш ли да управљаш „колачићима“ који прате твоје активности на интернету?	39.22%	18.30%	21.57%	20.92%
Да ли си икоме пријављивао претње или злоупотребу на друштвеним мрежама?	69.28%	11.76%	13.07%	5.88%

Подаци показују да велики проценат испитаника наводи да **никада** не учествује у ризичним дигиталним ситуацијама наведеним у табели. Највиши удео одговора „никада” бележи се код учешћа у лажним наградним играма (73.51%), превара у онлајн куповини (77.78%) и непријављивања претњи на друштвеним мрежама (69.28%). Такође, 60.78% испитаника наводи да се никада није „упецало“ на сумњив емаил или линк, а 65.13% да њихов налог никада није био заражен вирусом или другим малициозним софтвером.

68,63% испитаника *никада* не приступа рачунару/телефону директно без да користи лозинку или аутентификацију приликом приступа уређају, а само 11,11% то чини често. Насупрот томе, редовно мењање лозинки је реткост — 28.10% то никада не ради, док само 9.80% то чини често. Употреба двофакторске аутентификације је расподељена:

38.82% је никада не користи, док 28.95% то ради често. Када је реч о управљању колачићима, 39.22% испитаника то никада не ради, док 20.92% то чини често. Одобравање приступа локацији најчешће се јавља у категоријама „никада“ (36.60%) или „ретко“ (32.68%).

Табела 25 Присутност одређених врста насиља

	није присутно	ретко	присуно је	често је присутно	присутно је у великој мери
Физичко насиље	7.19%	11.11%	43.14%	23.53%	15.03%
Емоционално/психолошко насиље	6.54%	11.76%	14.38%	33.33%	33.99%
Сексуално насиље	13.51%	29.73%	31.08%	17.57%	8.11%
Социјално насиље	6.62%	17.88%	33.77%	28.48%	13.25%
Економско насиље	12.58%	31.79%	28.48%	16.56%	10.60%
Дигитално насиље	7.33%	10.00%	26.00%	26.00%	30.67%
Насиље у везама младих	7.89%	16.45%	36.84%	28.95%	9.87%
Насилни екстремизам	18.00%	29.33%	32.67%	11.33%	8.67%

Подаци показују да се различити облици насиља међу испитаницима разликују по учесталости присутности. Физичко насиље је најчешће процењено као „присутно је“ (43.14%) или „често је присутно“ (23.53%), док мањи део сматра да га нема (7.19%). Емоционално/психолошко насиље препознаје се као посебно распрострањено, јер 33.33% испитаника наводи да је често присутно, а 33.99% да је присутно у великој мери. Сексуално насиље најчешће се оцењује као „присутно је“ (31.08%) или „ретко“ (29.73%), док 13.51% сматра да није присутно. Код социјалног насиља, најчешћи одговор је „присутно је“ (33.77%), а следе „често је присутно“ (28.48%) и „ретко“ (17.88%). Економско насиље у највећем проценту испитаника означава као „ретко“ (31.79%) или „присутно је“ (28.48%), док 12.58% сматра да није присутно. Дигитално насиље издваја се по високим процентима у највишим категоријама – 26.00% наводи да је често присутно, а 30.67% да је присутно у великој мери. Када је реч о насиљу у везама младих, најзаступљенији одговор је „присутно је“ (36.84%), уз 28.95% који га виде као често присутно. Насилни екстремизам има умеренију расподелу одговора, при чему су најчешће категорије „присутно је“ (32.67%) и „ретко“ (29.33%), док 18.00% испитаника сматра да није присутно.

Пет најзаступљенијих врста насиља, када се посматра укупан збир категорија „присутно је“, „често је присутно“ и „присутно је у великој мери“, јесу дигитално

насиље (82.67%), емоционално/психолошко насиље (81.70%), физичко насиље (81.70%), насиље у везама младих (75.66%) и социјално насиље (75.50%).

Табела 26 Безбедност на одређеним локацијама

	у потпуности небезбедно	претежно небезбедно	нисам сигуран/а	веома безбедно	у потпуности безбедно
У породици	1.97%	2.63%	3.29%	12.50%	79.61%
На улици	4.61%	9.21%	44.74%	33.55%	7.89%
У саобраћају	3.31%	17.88%	47.68%	23.84%	7.28%
На факултету	6.87%	4.58%	31.30%	35.11%	22.14%
На интернету	4.61%	14.47%	34.87%	30.26%	15.79%
У вечерњим изласцима	5.92%	15.79%	38.82%	24.34%	15.13%

Подаци показују да се испитаници најбезбедније осећају у породици, где 79.61% наводи да је то „у потпуности безбедно“, а додатних 12.50% „веома безбедно“. Насупрот томе, највећа несигурност јавља се на улици и у саобраћају: на улици чак 44.74% испитаника није сигурно да ли је безбедно, док 13.82% процењује ситуацију као претежно или потпуно небезбедну; у саобраћају несигурност изражава 47.68%, док 21.19% опажа саобраћај као претежно или потпуно небезбедан.

Када је реч о другим окружењима, на факултету се 57.25% испитаника осећа веома или потпуно безбедно, док 31.30% није сигурно. На интернету готово половина испитаника изражава неизвесност или осећај ризика (34.87% није сигурно, а 19.08% процењује да је интернет претежно или потпуно небезбедан). У вечерњим изласцима 38.82% није сигурно да ли су безбедни, док се 30.47% осећа веома или потпуно безбедно, што указује на подељено искуство у овом контексту.

Табела 27 Непријатност на интернету

	%	
Да ли си некада доживео неку непријатност на интернету попут: хаковања профила, слање увредљивих садржаја (коментара, фотографија), постављање твојих фотографија/видеа које ниси желео да буду објављене и слично?	Да	32.24%
	Не	57.24%
	Нисам сигуран/а	10.53%

Резултати показују да је 32.24% испитаника доживело неку непријатност на интернету, попут хаковања, увредљивих порука или нежељеног објављивања садржаја. Већина, 57.24%, наводи да такво искуство није имала, док је 10.53% испитаника несигурно да ли је дошло до непријатности.

Табела 28 Локације које млади означавају као небезбедне

Категорија	Број појављивања одговора
Мрачне улице / мрачни делови / неосветљени простори	38
Улице (споредне, ноћне, мање прометне)	15
Клубови / кафане / кафићи	12
Напуштена места (куће, зграде, фабрика, болница)	6
Паркови, игралишта и терени	4
Центар града	8
Виногради	5
Либра	4
Навијачки блокови	2
Одговори „нема“, „не знам“, „немам одговор“	10

Најчешће као небезбедна места испитаници наводе мрачне улице, мрачне делове насеља и неосветљене просторе (38 одговора), што их чини најдоминантнијом категоријом. Следе споредне, ноћне и мање прометне улице (15 одговора) и клубови, кафане и кафићи (12 одговора). Као додатно ризична места издвајају се и напуштени објекти попут кућа, фабрика или болница (6 одговора), затим центар града (8), виногради (5), Либра (4), паркови, игралишта и терени (4), те навијачки блокови (2).

КУЛТУРА И АКТИВНО УЧЕШЋЕ МЛАДИХ

У Републици Србији не постоје специфични извори информација о броју волонтера, волонтерских програма нити о учешћу младих у волонтерским активностима. Законом волонтирању („Сл. гласник РС“, бр. 36/2010) Овим законом уређују се основни појмови у вези са волонтирањем, начела волонтирања, уговор о волонтирању, права и обавезе волонтера и организатора волонтирања и надзор над применом овог закона.

Поједини прописи уређују питања у вези са добровољним радом, али не постоји пропис који би такав рад регулисао на општи начин. Законом о раду предвиђена је могућност закључивања уговора о стручном оспособљавању и усавршавању као вида волонтерског рада, а у циљу обављања приправничког стажа и полагања стручног испита, односно ради стручног усавршавања, стицања посебних знања и способности за рад у струци и специјализације.

Ех пост анализа ефеката Закона о волонтирању

Овај документ објављује Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Републике Србије 2020. године, уз техничку и експертску подршку УНИЦЕФ-а и Мисије ОЕБС-а у Србији. Ставови изречени у анализи припадају искључиво аутору и не представљају нужно званични став УНИЦЕФ-а и Мисије ОЕБС-а у Србији. Према подацима Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања из септембра 2020. године, у периоду од 2010. па закључно са септембром 2020. године привредним друштвима и јавним предузећима издато је укупно 20 сагласности за програм волонтирања. Од тога је привредним друштвима издато 11, а јавним предузећима 9 сагласности наводи се у тексту Екс пост анализа Закона о волонтирању на сајту Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Резултати истраживања Института за психологију показују да је највећи број средњошколаца учествовао у хуманитарним акцијама скупљања новца (45.5%) и скупљања одеће и обуће за угрожену децу (42.5%), а потом у акцијама чишћења: школског дворишта (35.7%), околине у којој живи (15.9%) и активностима скупљања старог папира (24.1%). Мали број младих био је укључен у акције које се односе на бригу о животињама и активности добровољног давања крви. Млади износе да се не укључују у волонтерске акције најчешће јер се оне не организују у њиховој средини, јер немају времена и зато што нису на време информисани.

У општини Врбас млади узимају учешће као волонтери (и као учесници) у организацији културних манифестација Равно Село Филм Фестивал, Фестивал поезије младих, Палета младих, книжевних вечери-промоције књига, паб квизова.

Врбаски средњошколци, ученици три средње школе из Врбаса такмиче се у библиоквизу који је за њих пипремила Јавна библиотека „Данило Киш“. - Која реч се 48 пута појављује у легендарној песми „Дивљих јагода“? Које две музе је Ренаулт искористио за заштитна имена својих модела аутомобила? Ова и слична занимљива питања део су Библиоквиза који организује јавна библиотека „Данило Киш“ за средњошколце из гимназије, средње стручне и средње медицинске школе из Врбаса. Учествоје укупно 36 ученика распоређених у девет екипа са по четири такмичара.

Квалитет провођења слободног времена младих

Посебна вредност програма намењених слободном времену младих огледа се у унапређивању квалитета живота и остваривању права на квалитетан живот, као и у могућности превенције различитих болести зависности и понашања, као што су наркоманија, алкохолизам и различити облици насилничког и деликвентног понашања. Значај активности у слободно време за психички, когнитивни и социјални развој

младих препознат је у већини савремених друштава. Ово је тематски веома разуђена област активности која покрива учешће младих у култури, укљученост у медијски и информатички простор, забаву, спортске активности, удруживање младих и њихово деловање кроз организације, асоцијације и неформалне групе, као и један део образовних активности ван редовног школовања.

Врбас баштини дугу и богату фолклорну традицију за коју су млади врло заинтересовани и данас. Од значајних културних манифестација овог профила млади фолклораша из Врбаса узимају учешће на Међународном фестивалу фолклора, који се одржава у оквиру Панонског вашара, традиционалне туристичке манифестације, Фестивалу свирања на традиционалним инструментима, Фестивалу фолклорних традиција Војводине.

Анализом ставова и мишљења младих општине Врбас о њиховом интересовању и учешћу у културним дешавањима, добијених истраживањем које је рађено у оквиру изаде Локалног акционог плана за младе у Врбасу дошло се до следећих података:

Табела 29 Начин на који се млади информишу

	Одговори	Процент од укупног броја испитаника
	Процент од укупног броја одговора	
Породица	19.1%	51.0%
Друштвене мреже (Фацебоок, Инстаграм, Јоутубе и сл.)	29.6%	79.2%
Интернет портали	14.6%	38.9%
Од људи с којима излазим (сам у контакту)	22.6%	60.4%
Улица (плакати, флајери, огласне табле)	10.3%	27.5%
Не информишем се	3.8%	10.1%
Укупно	100.0%	267.1%

Резултати показују да се испитаници најчешће информишу путем друштвених мрежа, које наводи 29.6% одговора (79.2% испитаника). Следе људи из окружења — пријатељи

и познаници са којима су у контакту — са 22.6% одговора (60.4% испитаника). Информације које долазе из породице такође су значајне, са 19.1% одговора (51.0% испитаника), док интернет портале користи 14.6% одговора (38.9% испитаника). Најређе се као извор информисања наводе улица (плакати, флајери, огласне табле), са 10.3% одговора (27.5% испитаника), и да се не информише наводи 3.8% одговора (10.1% испитаника).

Табела 30 Заинтересованост за одређене садржаје

	не занима ме уопште	не занима ме	и занима ме и занима ме	не занима ме	веома ме занима
Позоришне представе	28.29%	18.42%	24.34%	12.50%	16.45%
Биоскопске пројекције-	18.54%	7.28%	15.89%	29.14%	29.14%
Музичка дешавања (клубске свирке, концерти....)	17.11%	6.58%	17.11%	17.76%	41.45%
Равно Село Филм Фестивал	51.66%	15.23%	17.88%	9.93%	5.30%
Фестивал поезије младих	49.34%	23.03%	14.47%	7.89%	5.26%
Ликовна изложба	42.38%	23.18%	13.25%	11.92%	9.27%
Палета младих	53.95%	21.05%	15.13%	4.61%	5.26%
Паб квизови	32.67%	13.33%	20.67%	16.00%	17.33%
Књижевне вечери-промоције књига	46.71%	18.42%	17.11%	9.87%	7.89%
Музејски програми (трибуне, предавања, археолошки филм, Ноћ музеја, Теодорини дани)	44.74%	19.08%	16.45%	9.87%	9.87%
Станд уп наступи	34.87%	17.11%	15.79%	12.50%	19.74%

Резултати показују јасне разлике у интересовању испитаника за различите културне и уметничке садржаје. Највеће интересовање забележено је за музичка дешавања (концерти, клубске свирке), где 41.45% испитаника наводи да их веома занима, а додатних 17.76% да их „занима“. Тиме овај садржај постиже убедљиво највиши укупни ниво заинтересованости. Висок интерес видљив је и за биоскопске пројекције, где приближно 58% испитаника показује одређени степен заинтересованости (29.14% „занима ме“ и 29.14% „веома ме занима“), док је око 26% незаинтересовано.

С друге стране, интересовање за позоришне представе је умерено и равномерно расподељено: око 45% испитаника је незаинтересовано (28.29% „не занима ме уопште“ + 18.42% „не занима ме“), док збирно око 29% показује интересовање („занима ме“

12.50% + „веома ме занима“ 16.45%). Паб квизови и станд-уп наступи такође бележе мешовите реакције: око трећине испитаника показује јасну заинтересованост, док се око половине испитаника изјашњава као незаинтересовано.

Најниже интересовање бележи се за фестивале и културне манифестације попут Равно Село Филм Фестивала, Фестивала поезије младих, Палете младих, као и за књижевне вечери и музејске програме, где између 63% и 75% испитаника наводи да их ови садржаји уопште не занимају или да их не занимају.

Табела 31 Заинтересованост за одређене врсте садржаја

	Нисам заинтерес ован/а	2.00	3.00	4.00	У посптуно сти сам заинтерес ован/а
Хор	62.91%	12.58%	10.60%	5.96%	7.95%
Аматерско позориште	47.68%	14.57%	19.21%	9.93%	8.61%
Сликање	44.74%	13.16%	17.11%	13.82%	11.18%
Вајање	53.64%	13.25%	14.57%	9.93%	8.61%
Фолклор	49.67%	20.53%	13.25%	8.61%	7.95%
Фотографија- учествовање конкурсу и сл.	41.45%	17.11%	13.16%	14.47%	13.82%

Резултати показују да су испитаници генерално најмање заинтересовани за активности попут хора и вајања, где се убедљиво највише испитаника одређује за најнижи ниво интересовања (оцена 1). За хор чак 62.91% испитаника наводи да их уопште не занима, док вајање не занима 53.64%. Слично томе, низак ниво заинтересованости присутан је и за фолклор, који 49.67% испитаника оцењује најнижом оценом.

Када је реч о аматерском позоришту, 47.68% испитаника наводи најнижи интерес, док је код активности попут сликања и фотографије расподела умеренија. Сликање уопште не занима 44.74% испитаника, али се приметно већи број одговора јавља у средњим и вишим категоријама, при чему 25% испитаника даје оцене 4 или 5 (збирно). Код фотографије је низак интерес присутан код 41.45% испитаника, док 28.29% (14.47% + 13.82%) показује висок ниво интересовања.

Табела 32 Учесталост посећивања установа

	Никада	Ретко	Често
Биоскоп	15.54%	56.76%	27.70%
Позориште	44.59%	49.32%	6.08%
Музејске програме	56.08%	37.84%	6.08%
Галерија/изложба	53.42%	35.62%	10.96%
Промоција књиге/књижевно вече	62.84%	32.43%	4.73%
Клубске свирке	25.68%	26.35%	47.97%
Концерте	15.54%	42.57%	41.89%
Паб квизове	56.76%	29.05%	14.19%
Културне манифестације, дешавања у Врбасу и околини	46.62%	35.81%	17.57%

Биоскоп је релативно посећен: 27.70% испитаника одлази често, док већина (56.76%) то чини ретко. Насупрот томе, позориште и музејски програми спадају у најмање посећене садржаје — готово половина или више испитаника никада их не посећује (позориште 44.59%, музејски програми 56.08%), а само 6.08% их посећује често. Сличан образац јавља се код галерија и изложби (53.42% никада, 10.96% често) и књижевних вечери (62.84% никада, само 4.73% често). Паб квизови имају умерени ниво посећености, са 14.19% испитаника који их посећују често, док их више од половине никада не посећује (56.76%).

За разлику од тога, садржаји забавног типа много су популарнији. Клубске свирке најпосећенији су програм — чак 47.97% испитаника наводи да их посећује често, а слично важи и за концерте, које често посећује 41.89% испитаника. Културне манифестације и дешавања у Врбасу и околини не посећује 46,32% испитаника, ретко 35.81%, док 17.57% испитаника наводи да их посећује често.

Табела 33 Најадекватнији садржаји за летње програме

	Није адекватно	2.00	3.00	4.00	Адекватно је
Игре без граница на базенима Центра за физичку културу	12.08%	16.11%	26.17%	16.78%	28.86%
Турнири у одбојци на песку	9.40%	7.38%	26.17%	20.13%	36.91%

Хуманитарно Стреет Воркоут Такмичење	12.08%	12.08%	23.49%	22.82%	29.53%
Хуманитарни турнир „Баскет 3x3“	9.46%	9.46%	18.92%	18.24%	43.92%
Турнир у малом фудбалу	12.08%	11.41%	19.46%	18.12%	38.93%
Културно лето	12.08%	13.42%	28.86%	24.16%	21.48%
Концерт	6.76%	7.43%	16.22%	19.59%	50.00%
Организација Пуб Квиз турнира	15.44%	9.40%	30.20%	22.15%	22.82%
Организација хуманитарне акције	5.41%	4.05%	22.30%	22.30%	45.95%
Биоскоп на отвореном	10.74%	9.40%	16.78%	22.15%	40.94%
Станд уп	22.97%	10.14%	21.62%	14.86%	30.41%

Резултати показују да испитаници најадекватнијим садржајима за летње програме намењене младима сматрају концерте (АС = 3.99), које чак 50% испитаника оцењује као у потпуности адекватан садржај. Слично високо оцењена је и организација хуманитарне акције (АС = 3.99), коју 45.95% види као потпуно адекватну. На трећем месту налази се хуманитарни турнир „Баскет 3x3“ (АС = 3.78), са 43.92% одговора у највишој категорији, док је биоскоп на отвореном такође снажно подржан (АС = 3.73; 40.94% оцена „у потпуности адекватно“).

Високо се процењују и турнири у одбојци на песку (АС = 3.68; 36.91% највиших оцена) и турнир у малом фудбалу (АС = 3.60; 38.93%), док Хуманитарно Стреет Воркоут такмичење има умерену подршку (АС = 3.46; 29.53% „у потпуности адекватно“).

Затим следе Игре без граница на базенима (АС = 3.34; 28.86%) и Културно лето (АС = 3.30; 21.48%) оцењене су као умерено адекватне. Нешто ниже просечне оцене додељене су пуб квизовима (АС = 3.28; 22.82%) и станд-уп наступима, који имају најнижу просечну оцену од свих понуђених опција (АС = 3.20), уз 30.41% потпуно позитивних оцена.

Табела 34 Познавање манифестација у општини Врбас

		%
Да ли знаш за неке манифестације које организује општина Врбас? Уколико је одговор да наведи за које манифестације си чуо/ла.	Да	21.62%
	Не	78.38%

Резултати показују да велика већина испитаника не зна за манифестације које организује општина Врбас – чак 78.38% наводи да није упозната ни са једном манифестацијом. Само 21.62% испитаника изјављује да је чуло за одређене догађаје.

Најчешће помињана манифестација је Фестивал поезије младих, који се појављује у чак 7 одговора. Следе га Палета младих са 4 појављивања и манифестације везане за мотоскуп / мото клуб Парадисо, које се јављају 3 пута. По два одговора односе се на хуманитарне акције, турнир у малом фудбалу и дане меда / сајам меда. Остале манифестације појављују се само једном (укупно 15 различитих одговора), међу којима су квиз знања, Дан младих, Равно Село филм фестивал, Културно лето, Дечије лето, Песничко лето, програми за децу у Ретаил парку, фолклор, станд уп, божићни вашар, концерти, Културно лето Змајево, Бесмртна песма за Игора Станића и Дан града.

Најтраженији садржаји које би млади желели у свом месту јесу концерти, који се појављују највише пута (17 одговора), затим биоскоп на отвореном са 14 навода. Велико интересовање постоји и за станд уп наступе (7 одговора), као и за различите спортске догађаје и турнире (такође 7 одговора). Позоришне представе и пуб квизови јављају се по 6 пута, док је Дан младих поменут у 3 одговора.

Поред тога, постоји велики број садржаја које је само по један испитаник предложио (укупно 28 навода), међу којима су поетске вечери, салонска окупљања, фолклор, вашари, сајам књига, изложбе, политичке дебате, глумачко-певачке активности, различити фестивали и други појединачни предлози.

Циљеви одрживог развоја и млади

УН Агенда одрживог развоја за период од 2015. до 2030. године, као глобална развојна стратегија, од кључне је важности за стварање предуслова за бољи и просперитетнији, али и безбеднији и стабилнији свет. Агенда 2030, са свих 17 циљева, укључује три димензије одрживог развоја: економски раст, социјалну инклузију и заштиту животне средине.

Циљеви који су најрелевантнији у контексту овог документа:

Циљ 1. Свет без сиромаштва

Млади старости 16-24 године у Републици Србији изложени су већим ризицима од сиромаштва и социјалне искључености него укупно становништво. Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености 2019. године за младе је 36,2%, док је за укупно становништво 31,7%. Родне разлике изложености ризицима од сиромаштва или социјалне искључености код младих нису велике. У 2013. години виша је била стопа код мушкараца (47,3% у односу на 44,1%), а у 2019. години код жена (37,6% у односу на 34,9%).

Циљ 3. Здравље и благостање

Циљ 3. Уједињених нација о **Здрављу и благостању** усмерен је на обезбеђивање здравог живота и промовисање благостања за *све људе свих генерација*, укључујући младе, кроз смањење смртности мајки и новорођенчади, борбу против заразних болести (ХИВ, маларија, туберкулоза, хепатитис), смањење незаразних болести (дијабетес, рак), промоцију менталног здравља, безбедност у саобраћају, универзални здравствени покривеност и истраживање вакцина, што је кључно за развој младих.

Кључни аспекти Циља 3 (Здравље и благостање) за младе:

- **Смањење смртности:** Продужење животног века и смањење смрти услед болести које се могу спречити.
- **Ментално здравље:** Промовисање менталног благостања и смањење стреса и анксиозности код младих.
- **Безбедност саобраћаја:** Смањење броја саобраћајних несрећа и смрти (чест узрок код младих).
- **Репродуктивно здравље:** Осигуравање приступа информацијама и услугама за репродуктивно здравље, што је посебно важно за адолесценте.
- **Превенција болести:** Образовање о здравим навикама, исхрани, физичкој активности и борба против злоупотребе супстанци (алкохол, дроге).
- **Универзална покривеност:** Доступност квалитетних здравствених услуга, укључујући вакцинацију, свим младима.

Циљ 4. Квалитетно образовање

Циљ 4. Квалитетно образовање младих (Светски дан образовања) је један од 17 [Циљева одрживог развоја Уједињених нација \(ЦОД\)](#), усмерен ка обезбеђивању инклузивног и праведног квалитетног образовања, промовисању могућности доживотног учења за све, и јачању вештина за запошљавање, пристојан рад и предузетништво до 2030. године, кроз приступ једнакости и доступности свих нивоа образовања.

Кључни аспекти Циља 4:

- **Приступ:** Гарантује универзални приступ предшколском, основном, средњем и високообразовном нивоу образовања.
- **Вештине:** Фокус на стицању релевантних вештина за запошљавање, пристојан рад и предузетништво, посебно за младе и одрасле.
- **Инклузија:** Укључује особе са инвалидитетом, припаднике мањина, сиромашне и рањиве групе.
- **Квалитет:** Побољшање стандарда наставе, опреме, наставног кадра, а све са циљем да се постигну јасни и мерљиви резултати.

Зашто је важан за младе?

- Омогућава им да развију свој пуни потенцијал и допринесе економском и социјалном развоју својих заједница.
- Пружа им шансе за боље запошљавање и егзистенцију, смањујући сиромаштво.
- Праві их за изазове 21. века и оспособљава за целоживотно учење.

Овај циљ је интегралан део глобалних напора за постизање одрживог развоја и подразумева сарадњу влада, цивилног друштва и приватног сектора.

Циљ 5. Родна равноправност

Циљ 5. Родна равноправност УН од Уједињених нација је постићи равноправност полова и оснажити све жене и девојчице, укључујући младе, елиминисањем свих облика дискриминације и насиља, обезбеђивањем једнаких могућности за вођство, учешће у политици и економији, универзалним приступом репродуктивном здрављу, и препознавањем неплаћених послова, а кључно је за одрживи развој свих других циљева.

Кључни аспекти Циља 5 за младе:

- **Елиминација дискриминације:** Уклањање свих предрасуда и дискриминаторних пракси које се односе на пол у образовању, запошљавању и друштву уопште, што је од суштинског значаја за младе.
- **Насиље:** Искорењивање свих облика насиља над девојкама и младим женама, укључујући трговину људима, сексуално насиље и штетне праксе.
- **Једнако учешће:** Осигурање да младе жене имају једнаке шансе да учествују у доношењу одлука (у политици, привреди) и да буду лидерке.
- **Образовање и ИКТ:** Повезаност са другим циљевима, где се промовише једнак приступ образовању, укључујући информационо-комуникационе технологије (ИКТ) ради оснаживања младих девојака у дигиталном добу.
- **Здравље:** Осигурање универзалног приступа сексуалном и репродуктивном здрављу и репродуктивним правима за младе.
- **Економски аспекти:** Подстицање предузетништва младих жена и једнакост на тржишту рада, што је повезано са Циљем 8 (Достојанствен рад).

Како се односи на младе:

Родна равноправност младих није само питање људских права, већ и предуслов за друштвени и економски напредак. Омогућава младима да остваре свој пуни потенцијал, без обзира на пол, што доводи до иновативнијих заједница, бољих економија и мирнијег света.

Циљ 8. Достојанствен рад и економски раст

Стопе активности и запослености младих (15-24 године), према Анкети о радној снази (АРС), у 2020. години знатно су ниже, а стопе незапослености и неактивности знатно више него за укупно становништво радног узраста (15-64 године). Стопа незапослености становништва узраста 15-64 године била је 9,5%, а младих 26,6%. Стопа неактивности за узраст 15-64 године била је 32,3%, а за младе је била 71,7%. Удео младих 15-29 година који нису обухваћени образовањем, запосленошћу или обуком, стопа НЕЕТ (индикатор ЦОР 8.6.1.) у 2014. години је био 25,3% (23,7% мушкарци, а 27% жене), док је у 2020. години опао и износио је 20% (18,4% мушкарци, а 21,6% жене). Удео неформалне запослености (индикатор ЦОР 8.3.1.) већи је међу младима него међу старијим категоријама запослених: у 2020. години међу запосленима који имају 15-24 године било је 21,4% неформално запослених, међу запосленима који имају 25-54 године 11,6%, а међу запосленима који имају 55-64 године 19,8%. Запослени млади зарађују мање од запослених из старијих категорија становништва. Просечна зарада по сату (индикатор ЦОР 8.5.1.) нижа је за младе (15-29) него за старије категорије запослених и у 2018. години износила је 343,08 РСД, што је знатно ниже од просека за укупну радну снагу (15+) од 406,04 РСД. Просечне зараде младих жена су при томе ниже од просечних зарада младих мушкараца (333,97 РСД према 350,18 РСД).

Циљ 16. Мир, правда и снажне институције

Удео жена репродуктивног узраста (15-49) које су изјавиле да су током претходних 12 месеци имале осећај да су дискриминисане или узнемираване по неком основу дискриминације која је забрањена према међународном праву људских права (индикатори ЦОР 16.b.1. и 10.3.1.) у 2019. години је износио 6,9%. Укупно 4,4% жена узраста 15-24 године се осећало дискриминисано, а нешто је већи проценат жена узраста 25-29 година (7,3%).

Циљ 17. Партнерством до циљева

Подаци из 2020. године у вези са коришћењем интернета током последња три месеца (индикатор ЦОР 17.8.1.) показују да млади (16-24 године) користе интернет знатно чешће него старије генерације, а посебно оне најстарије и да нема разлика међу половима. Сви млади наведеног узраста користили су интернет у последња три месеца, док је свега 59,2% жена и 64,2% мушкараца узраста 55-74 године користило интернет у последња три месеца. Сви мушкарци узраста 16-24 године користили су мобилни телефон и рачунар током последња три месеца, док је мобилни користило 99,6% жена, а рачунар 96,2% жена. МОС је у сарадњи са УНФПА 2021. године предузео активности на увођењу сложеног Индекса благостања младих у Србији, који ће помоћи у детаљном праћењу напретка у реализацији циљева и мера Стратегије на свим нивоима.

ЦИЉЕВИ, МЕРЕ И АКТИВНОСТИ

Циљеви, мере и активности дефинисане актуелном Стратегијом за младе у Републици Србији чијем остваривању ће Локални акциони план за младе општине Врбас допринети

Општи циљ за младе у Републици Србији је унапређен квалитет живота младих. Посебан циљ 1: Омладински рад је стандардизован у систему неформалног образовања и континуирано се спроводи. Посебан циљ 2: Просторни капацитети и услуге за спровођење омладинске политике су унапређени и функционални у свим ЈЛС. Посебан циљ 3: Млади су активни учесници друштва на свим нивоима. Посебан циљ 4: Млади имају равноправне могућности и подстицаје да развијају своје потенцијале и компетенције, које доводе до социјалног и економског осамостаљивања. Посебан циљ 5: Створени услови за здраво и безбедно окружење и социјално благостање.

Ради достизања општег и посебних циљева Стратегије, реализоваће се следеће мере:
Посебан циљ 1: Омладински рад је стандардизован у систему неформалног образовања и континуирано се спроводи

Мере за остваривање посебног циља 1:

Мера 1.1. Развијен систем професионалног развоја омладинских радника и радница

Мера 1.2. Успостављен систем осигурања квалитета програма омладинског рада и неформалног образовања младих

Мера 1.3. Програми омладинског рада спроводе се континуирано у сарадњи са локалним партнерима

Мера 1.4. Омладински рад је препознат у систему формалног и неформалног образовања и међу младима

Посебан циљ 2: Просторни капацитети и услуге за спровођење омладинске политике су унапређени и функционални у свим ЈЛС

Мере за остваривање посебног циља 2:

Мера 2.1. Омладински простори су успостављени и функционишу у складу са дефинисаним стандардима

Мера 2.2. Унапређен квалитет рада канцеларија за младе

Мера 2.3. Унапређен систем прикупљања, обраде података и извештавања о младима, на свим нивоима, са посебним фокусом на младе из осетљивих група

Мера 2.4. Унапређени механизми деловања и капацитета субјеката омладинске политике у области креирања, спровођења и праћења развоја омладинске политике

Посебан циљ 3: Млади су активни учесници друштва на свим нивоима

Мере за остваривање посебног циља 3:

Мера 3.1. Креирање услова за укључивање младих у процесе доношења одлука и политика које се тичу на њих, као и њиховог развоја, примене, праћења спровођења и вредновања

Мера 3.2. Подстицање волонтирања и активизма код младих

Мера 3.3. Унапређење међународне сарадње размене искуства и пракси младих и осталих СОП и учешће у развоју, праћењу и евалуацији међународних докумената омладинске политике

Мера 3.4. Развијени механизми у функцији обезбеђивања оптималног износа одређених средстава за младе на свим нивоима

Мера 3.5. Оснаживање и системска подршка удружењима и канцеларијама за младе у креирању, имплементацији и праћењу јавних политика кроз међусекторску и међугенерациску сарадњу и дијалог свих релевантних актера

Посебан циљ 4: Млади имају равноправне могућности и подстицаје да развију своје потенцијале и компетанције, који доводе до социјалног и економског осамостаљивања

Мере за остваривање посебног циља 4:

Мера 4.1. Подршка развоју младих талената

Мера 4.2. Подршка развоју естетичких компетенција и стваралаштва младих

Мера 4.3. Подршка предузетништву/социјалном предузетништву и запошљивости младих

Мера 4.4. Подршка постојећим и иновативним програмима за развој вештина управљања каријером младих

Мера 4.5. Подршка програмима за развој дигиталних компетенција и дигиталног грађанства

Мера 4.6. Подршка програмима мобилности младих

Посебан циљ 5: Створени услови за здраво и безбедно окружење и социјално благостање младих

Мере за остваривање посебног циља 5:

Мера 5.1. Подршка програмима који доприносе развоју здравих стилова живота, сексуалном, репродуктивном и менталном здрављу младих

Мера 5.2. Подршка постојећим и новим програмима унапређења безбедности младих

Мера 5.3. Подршка развоју програма младих и за младе у области заштите животне средине

Мера 5.4. Подршка стамбеном осамостаљивању младих

Мера 5.5. Подршка програмима који доприносе унапређењу социјалне укључености

Циљеви, мере и активности специфичне за општину Врбас дефинисане на основу спроведеног истраживања о потребама младих у оквиру процеса креирања Локалног акционог плана за младе општине Врбас

I ОБРАЗОВАЊЕ И ЗАПОШЉАВАЊЕ					
ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ					
Општи циљ: Унапређен квалитет формалног и неформалног образовања за младе					
Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Временски рок	Ресурси
1.1. Унапредити формално образовање младих	1.1.1. Промоција значаја образовања и утицај образовања на развој појединца и друштва у целини	Број програма који су реализовани Број промотивних кампања, едукација Обухват младих промотивним кампањама Обухват младих едукативним програмима Обухват медија промотивним кампањама и едукацијама Територијална покривеност	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Установе Удружења Медији
	1.1.2. Посао онлине за студенте, Учење другог страног језика (осим енглеског), Програмирање Дигитални маркетинг, Пословна комуникација (писање CV-а припрема за интервју и слично), Креирање/дизајнирање садржаја за друштвене мреже, Курс и обука за куvara, Курс и обука за маникира, педикира и надоградњу ноктију, Правилна исхрана код спортиста	Број реализованих програма Обухват младих програмима Број програма који примењују иновативне приступе Број пројеката за стицање функционалног знања Број иновативних метода које се примењују Број младих који је напустио образовни систем Број младих који се вратио у образовни систем	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Установе Удружења
	1.1.3. Програми превенције раног напуштања школовања и подржати програме повратка младих у образовни систем (менторство, осавремењавање и укључивање у допунске и ваннаставне активности)	Број реализованих програма Обухват младих допунским и ваннаставним активностима Број младих који је напустио образовни систем Број младих који се вратио у образовни систем	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Установе
	1.1.4. Ваннаставне активности у васпитно образовним установама, подршка додатним секцијама (спортских, музичких, језичких,...)	Број ваннаставних активности Обухват младих ваннаставним активностима Број младих укључених у школске секције Број секција Процентуално учешће младих различитих категорија	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Установе Удружења
	1.1.5. Реализација пројекта квалитетног образовања за све	Број реализованих активности	Удружења Установе	2025 – 2029	ССШ „4. Јули“
1.2. Унапредити лични, социјални и професионални развој младих путем неформално – образовних активности	1.2.1. Програми неформалног образовања и промоција важности неформалног образовања	Број реализованих програма Број младих учесника на активностима неформалног образовања Број промоција, кампања и едукација Број медијских промоција и кампања	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе НАПОР

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ У ОПШТИНИ ВРБАС ЗА ПЕРИОД ОД 2025 ДО 2029. ГОДИНЕ

	1.2.2. Промоција омладинског рада међу младима	Број реализованих активности промоције Број омладинских радника укључених у активности Број младих укључених у активности	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења Установе Медији
	1.2.3. Обуке на тему дизајнирања садржаја за друштвене мреже	Број реализованих обука Број младих укључених у активности Број младих који је након похађане обуке применио стечена знања у свом раду	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
	1.2.4. Обуке на тему дигиталних вештина за младе	Број реализованих обука Број младих укључених у активности Број младих који је након похађане обуке применио стечена знања у свом раду	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
ЗАПОШЉАВАЊЕ МЛАДИХ					
Општи циљ: Унапређене могућности и услови за запошљавање младих					
1.3. Унапредити запошљавање, самозапошљавање и предузетништво младих	1.3.1. Информисање младих о могућностима запошљавања кроз примере добре праксе	Број реализованих догађаја Број младих који су учествовали на догађајима	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
	1.3.2. "Инфо дани" за младе на тему онлајн алата за тражење посла	Број одржаних инфо дана Број младих укључених у активности Број младих који је након похађане обуке применио стечена знања у свом раду	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
	1.3.3. Радионице на тему активног тражења посла (укључујући и онлајн послове за младе)	Број реализованих радионица Број младих укључених у активности Број младих који је након похађане обуке применио стечена знања у свом раду	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
	1.3.4. Подршка младима у тражењу посла кроз каријерно саветовање и едукацију за стицање нових знања и вештина	Број младих укључених у активности Број реализованих каријерних саветовања и едукација	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
	1.3.5. Обуке за младе на тему социјалног предузетништва	Број реализованих обука Број младих укључених у активности Број младих који је након похађане обуке применио стечена знања у свом раду	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
	1.3.6. Обуке за младе на тему покретања сопственог бизниса	Број реализованих обука Број младих укључених у активности Број младих који је након похађане обуке применио стечена знања у свом раду	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
1.4. Унапређење интерсекторске сарадње међу релевантим актерима у области образовања и запошљавања младих	1.4.1. Промоција интерсекторске сарадње образовних институција са научним, културним, спотским и другим установама	Број успостављених сарадњи Број заједничких пројеката и активности	Удружења КЗМ Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе Привредни сектор
	1.4.2. Организација	Број одржаних састанака	Удружења	2025 – 2029	ПССО

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ У ОПШТИНИ ВРБАС ЗА ПЕРИОД ОД 2025 ДО 2029. ГОДИНЕ

	међусекторских састанака заинтересованх страна у области образовања и запошљавања младих	Број актера који су учествовали на састанцима	КЗМ Установе		Удружења КЗМ Установе Привредни сектор
	1.4.3. Промовисати рад и функционисање удружења младих и за младе	Број промоција Број укључених удружења младих и за младе	Удружења КЗМ Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе

II ЗДРАВЉЕ И СЛОБОДНО ВРЕМЕ МЛАДИХ					
ЗДРАВЉЕ МЛАДИХ					
Општи циљ: Унапређење здравља младих					
Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Време	Ресурси
3.1. Афирмација здравих стилова живота међу младима	3.1.1. Промовисати развој превентивних програма усмерених на развој здравих стилова живота и вештина за здраво живљење (информисање, едуковање и саветовање)	Број промовисаних програма Број промовисаних програма из области информисања Број промовисаних едукативних програма Број промовисаних саветовања	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Институт за јавно здравље Здравствене установе
	3.1.2. Вршњачке едукације на основу усвојених националних стандарда и према акредитованим програмима заштите здравља младих	Број реализованих вршњачких едукација Број акредитованих програма Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Здравствене установе
	3.1.3. Радионице за младе на тему значаја физичке активности	Број реализованих радионица Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Установе Спортске организације
	3.1.4. Инклузивне активности усмерене на смањивање дискриминације према младима нарушеног здравља (инвалидитет, ХИВ/Сида), као и подршка младима који су у процесу лечења	Број реализованих програма усмерених на смањивање дискриминације Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Установе Здравствене установе
	3.1.5. Рекреативне активности и активности боравка у природи за младе	Број реализованих активности Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Установе Здравствене установе
	3.1.6. Едукативне кампање за младе на тему здравих стилова живота	Број реализованих кампања Број досегнутих младих кампањама	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Установе Здравствене установе
	3.2. Информисање младих на тему превенције болести зависности и репродуктивног здравља	3.2.1. Едукативне кампање за младе на теме болести зависности	Број реализованих кампања Број досегнутих младих кампањама	Удружења Установе	2025 – 2029
3.2.3. Едукације за родитеље-старатеље на тему превенције болести зависности		Број реализованих радионица Број родитеља-старатеља који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Установе Здравствене установе Медији
3.2.4. Едукација о сексуално одговорном понашању и превенцији полно преносивих болести		Број реализованих едукација Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Установе Здравствене установе Медији
3.2.5. Кампање за младе о сексуално одговорном понашању и превенцији полно преносивих болести		Број реализованих кампања Број досегнутих младих кампањама	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Установе Здравствене установе Медији
3.2.6. Радионице усмерене на тему очувања у унапређења репродуктивног здравља младих. Реализација пројекта „Заједно у борби против менструалног сиромаштва“		Број промотивних активности Анализа трајање медијске кампање Број реализованих кампања Број досегнутих младих кампањама Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Здравствене установе Савет за здравље општине Врбас СС „4. јули“

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ У ОПШТИНИ ВРБАС ЗА ПЕРИОД ОД 2025 ДО 2029. ГОДИНЕ

	3.2.7. Вршњачка едукација за младе који су ван система (свратишта, сигурне куће и сл.) у области репродуктивног здравља, уз посебан осврт на специфичности и родне улоге младића и девојака	Број подржаних програма Број младих који су учествовали Број нових вршњачких едукатора	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Здравствене установе
3.3. Јачати међусекторску сарадњу између установа и удружења младих и за младе	3.3.1. Акције бриге о здрављу младих (уклањање реклама за алкохол и дуван са места где млади проводе време - околина школа, уређење спортских и рекреативних терена)	Број обухваћених делова града Број обухваћених места Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Установе ЈС
	3.3.2. Увођење здраве исхране у васпитно образовне установе	Број подржаних активности Број васпитно-образованих установа укључених у програме Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО ПСОПУН Установе ЈС
	3.3.3. Реализовати креативно-едукативне програме у здравственим установама за младе који су у процесу лечења	Број реализованих креативно-едукативних програма Обухват младих Број установа где је програм реализован	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Здравствене установе
3.4. Унапредити сервисе и услуге за младе у области менталног здравља	3.4.1. Едукације за младе на тему бриге о менталном здрављу, Радионице на тему: механизми ношења са стресом, управљање емоцијама, развојне кризе и доношење важних животних одлука, анксиозност	Број реализованих едукација Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Здравствене установе Савет за здравље општине Врбас
	3.4.2. Обуке за вршњачке едукаторе у области менталног здравља повећања самопоуздања	Број реализованих обука Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Здравствене установе
	3.4.3. Програми за подршку и развој служби за психолошку подршку младима: СОС телефони, интернет и <i>face-to-face</i> саветовалишта	Број спроведених програма Број реализованих услуга Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Здравствене установе
	3.4.4. Промоција активности за младе у области бриге о менталном здрављу уз пратеће медијске кампање	Број спроведених програма и кампања Број друштвених мрежа на којима су се програми промовисали Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Здравствене установе
	3.4.5. Програми информисања наставника, родитеља- старатеља и др. о менталном здрављу и начинима његовог очувања	Број спроведених програма Број наставника који су учествовали Број родитеља-старатеља који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Здравствене установе Установе
	3.4.6. Едукације за младе у области управљања емоцијама и јачања самопоуздања	Број реализованих едукација Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Здравствене установе Установе
	3.4.7. Подршка младима од стране стручњака (сихолога, психотерапеута и сл.)– групе подршке, психотерапија,...	Број укључених стручњака у активности Број реализованих активности Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Здравствене установе Установе

СЛОБОДНО ВРЕМЕ МЛАДИХ

Општи циљ: Побољшане могућности за квалитетно провођење слободног времена младих

Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Време	Ресурси
4.1. Афирмација квалитетног провођења слободног времена	4.1.1. Промоција садржаја у општини Врбас намењених младима	Број промовисаних активности Број младих који су обухваћени промоцијом	Удружења Установе		ПССО Удружења КЗМ Установе Медији
	4.1.2. Подршка пројектима младих који доприносе квалитетном провођењу слободног времена	Број подржаних пројеката Територијална покривеност Број укључених младих	Удружења КЗМ Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе Медији
	4.1.3. Подржати активности васпитно-образовних установа током распуста у циљу квалитетног провођења слободног времена младих – „активан распуст“	Број пројеката Број укључених васпитно-образовних установа Обухват младих	ПССО Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе Медији
	4.1.4. Информисање младих о	Број промовисаних активности	Удружења	2025 –	ПССО

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ У ОПШТИНИ ВРБАС ЗА ПЕРИОД ОД 2025 ДО 2029. ГОДИНЕ

	могућностима волонтирања и учешћа у хуманитарним акцијама путем друштвених мрежа	Број младих који су обухваћени промоцијом	Установе	2029	Удружења КЗМ Установе Медији
4.2. Пружити подршку и обезбедити просторно-техничке услове за самоорганизовање младих	4.2.1. Подржати и промовисати пројекте који подразумевају непосредну сарадњу са неформалним групама младих	Број пројеката Обухват младих Број укључених неформалних група	Удружења КЗМ Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе Медији
	4.2.2. Размена искуства и међусобна сарадња удружења младих са територије општине Врбас,	Број организација активности	Удружења КЗМ Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе Медији
	4.2.3. Организација заједничких активности средњошколских ученичких парламената	Број организација активности	Удружења КЗМ Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе Медији

III ИНФОРМИСАЊЕ И БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ

ИНФОРМИСАЊЕ

Општи циљ: Обезбеђено благовремено и квалитетно информисање младих

Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Време	Ресурси
4.3. Унапређени механизми информисање младих	4.3.1. Развијање профила на друштвеним мрежама за потребе информисања младих Информисање младих у путем друштвених мрежа на сајту КЗМ, на сајтовима средњих школа и путем онлајн и штампаних школских часописа	Број креираних профила Број младих досегнутих Број вести који обухватају дешњавање за младе у општини Врбас Број састанака чланова уређивачких тимова	Удружења КЗМ Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе Медији Гимназија „Жарко Зрењанин“, ССШ „4. јули“
	4.3.2. Подржати организацију сајмова, форума, трибина младих ради међусобног информисања о удружењима младих и за младе, њиховим активностима пројектима и др. информацијама значајних за младе на локалном и покрајинском нивоу	Број организованих сајмова, форума, трибина и сл. Број укључених удружења, медија и др. Обухват младих Територијална покривеност	ПССО Удружења КЗМ Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе Медији
	4.3.3. Подржати оснивање инфо пунктова ради информисања о активностима и постојећим могућностима за младе у областима битним за њих	Број формираних инфо пунктова Евиденција области/тема за које су формиран инфо пултови	Удружења КЗМ Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе Медији
	4.3.4. Информисати младе о правима, одговорностима, могућностима и видовима остваривања њихових права	Број пројеката Квалитет информација на основу оцене младих	Удружења КЗМ Установе	2025 – 2029	ПССО Установе Медији
	4.3.5. Подржати програме информисања младих о могућностима за образовање и усавршавање у иностранству	Број програма Број младих који су учествовали Територијална покривеност	Удружења КЗМ Установе	2025 – 2029	ПССО Установе Медији
	4.5.11. Унапредити информисање младих о програмима финансирања мобилности младих у васпитно-образованим установама	Број пројеката Број укључених васпитно-образованих установа Број младих који су укључени	Удружења КЗМ Установе	2025 – 2029	ПССО Установе
	4.6. Јачање капацитета младих за креирање садржаја и пласирање информација	4.6.1. Подстицати младе на креирање информативних садржаја на интернету (веб портал, апликације, блогови и др.)	Број пројеката Број младих који су креирали информатичке садржаје Број медија који су пласирали ове садржаје	Удружења КЗМ Установе	2025 – 2029
4.6.2. Едукације за младе које се односе на информатичку писменост		Број пројеката Обухват младих Територијална покривеност Квалитет едукација на основу оцена младих	Удружења КЗМ Установе	2025 – 2029	ПССО Установе Медији Привредни сектор
4.6.3. Промовисати активизам		Број реализованих промотивних	Удружења	2025 –	ПССО

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ У ОПШТИНИ ВРБАС ЗА ПЕРИОД ОД 2025 ДО 2029. ГОДИНЕ

	младих на местима која су њима блиска (школе, школска дворишта, факултети, паркови, локали, спортске и музичке манифестације <i>online</i> активности и сл.)	програма Број и врста места на којима су организоване промоције Обухват младих Квалитет промотивних активности на основу оцене младих	КЗМ Установе	2029	Установе ЛС
БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ					
Општи циљ: Унапређени услови и оснажени млади за развијање безбедносне културе					
Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Време	Ресурси
5.1. Унапређени капацитети младих у области безбедности на интернету	5.1.1. Обуке за младе на тему безбедности на интернету са нагласком на безбедност девојака у "онлајн" просторима	Број реализованих обука Број младих који су учествовали Број специфичних тема обука	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе МУП
	5.1.2. Едукативне кампање у области безбедности на интернету	Број реализованих кампања Број младих који су учествовали Број тема којима су се кампање бавиле	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе МУП
	5.1.3. Креирање и дистрибуција едукативних материјала (брошура, флајера, приручника и сл.) за младе у области безбедности на интернету	Број креираних едукативних материјала Број младих који су учествовали у креирању Број дистрибуираних материјала Број младих до којих су материјали дошли	Удружења Установе	2025 – 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе МУП Медији
	5.1.4. Едукације за младе о значају заштите података о личности на интернету и друштвеним мрежама	Број реализованих едукација Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе МУП Медији
	5.1.5. Превенција вршњачког насиља у средњим школама, организација трибина на тему безбедности младих	Број организованих састанака координационог тела	Удружења Установе	2025 - 2029	Кординационог тела за превенцију насиља и злостављања у основним и средњим школама на територији општине Врбас
5.2. Информисање младих о различитим врстама насиља и оснаживање младих за адекватно реаговање у ситуацији насиља	5.2.1. Информативне активности за младе о различитим врстама насиља (партнерско, физичко, емоционално-психолошко и сл.)	Број реализованих активности Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе МУП Медији
	5.2.2. Медијска кампања на тему превенције родно заснованог насиља	Број реализованих активности	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе МУП Медији
	5.2.3. Предавања и радионице на тему породичног, партнерског и дигиталног насиља са нагласком на афирмацију родне равноправности	Број реализованих активности Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе МУП Медији
5.3. Подстицати и стварати безбедније окружење младих у саобраћају	5.3.1. Подржати едукативне пројекте за младе о значају поштовања саобраћајних прописа кроз примере из праксе	Број подржаних пројеката Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе МУП Медији Савет за коор. послова безбедности саобраћаја на путевима на

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ У ОПШТИНИ ВРБАС ЗА ПЕРИОД ОД 2025 ДО 2029. ГОДИНЕ

					подручјима лок. само. Врбас
	5.3.2.Подржати програме који имају за циљ подизање свести младих о опасностима возње под дејством алкохола и психоактивних супстанци кроз јавне кампање	Број кампања и промотивних активности Број прегледа креираних видео спотова на интернету	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе МУП Медији Савет за коор. послова безбедности саобраћаја на путевима на подручјима лок. само. Врбас

IV КУЛТУРА И АКТИВНО УЧЕШЋЕ МЛАДИХ

КУЛТУРА

Општи циљ: Унапређена понуда културних садржаја за младе, као и оснажени млади за учешће у креирању културне понуде

Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Време	Ресурси
6.1. Унапређење програма за младе у области културе и укључивање младих у процес организације и реализације културних садржаја	6.1.1. Укључивање младих у процес организације и реализације културних догађаја у оквиру делатности Културног центра Врбаса и удружења грађана	Број реализованих активности Број догађаја на којима су млади били учесници и допринели организацији и реализацији догађаја Број младих који су на догађајима били учесници	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО ПСКИ ЛС Привредни сектор Фондови Установе
	6.1.2. Организација музичких догађаја за младе (концерти, клубске свирке, фестивали и сл.)	Број реализованих музичких догађаја Број младих који су учествовали у организацији Број младих који су на догађајима били учесници	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО ПСКИ ЛС Привредни сектор Установе Удружења Фондови
	6.1.3. Организовање средњошколских квиз такмичења и организација паб квизова за младе	Број реализованих активности Број организованих квизова	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО ЛС КЗМ Јавна библиотека Установе Средње школе
	6.1.4. Едукација за младе у области организације и креирања културних садржаја	Број реализованих активности Број младих који су учествовали	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО Установе Удружења Фондови Привредни сектор
6.2. Унапредити ниво и начине информисања младих о културним садржајима	6.2.1. Креирање и спровођење онлајн кампања за младе на тему значаја учешћа младих у културном животу општине	Број реализованих кампања Број младих који су учествовали у креирању кампања Број младих који су кампањама досегнути	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО ПСКИ ПСМС ЛС Установе Удружења Фондови
	6.2.2. Креирање и вођење профила на друштвеним мрежама са циљем информисања младих о доступним садржајима у области културе	Број реализованих профила Број младих који су учествовали у креирању профила Број младих који су профилем досегнути-информисани	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО Установе Удружења Фондови Привредни сектор
	6.2.3. Информисање младих о могућностима волонтирања и учешћа у области културних догађаја путем друштвених мрежа	Број информисаних младих Број младих који су се пријавили да волонтирају Број културних садржаја на којима су млади волонтирали и-или учествовали	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО Установе Удружења Фондови Привредни сектор

АКТИВИЗАМ МЛАДИХ

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ У ОПШТИНИ ВРБАС ЗА ПЕРИОД ОД 2025 ДО 2029. ГОДИНЕ

Општи циљ:Развијен активизам младих у свим сегментима друштва					
Специфични циљеви	Активности	Индикатори	Носиоци активности	Време	Ресурси
7.1. Унапредити капацитете актера омладинске политике и механизме учешћа младих	7.1.1.Активности јачања капацитета актера омладинске политике за активно учешће у друштвеним процесима (лидерске вештине, стратешки, организациони, волонтерски, пројектни менаџмент, упознавање са правним регулативама, управљање развојним процесима и сл.)	Број реализованих активности Број младих који су учествовали Број актера омладинске политике који су учествовали	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
	7.1.2. Умрежавање и размене искустава актера омладинске политике у АПВ (заједничке акције, трибине, конференције семинари, <i>online</i> повезивање и сл.)	Број реализованих активности Број умрежених актера омладинске политике Број младих који су учествовали	ПССО Удружења КЗМ Установе	2015 - 2018	ПССО Удружења КЗМ Установе
	7.1.3. Унапредити просторно-функционалне капацитете удружења младих и за младе	Број подржаних пројеката Обухват удружења младих и удружења за младе Број младих који су учествовали	Удружења КЗМ Установе	2015 - 2018	ПССО Удружења КЗМ Установе
	7.1.4. Радионице информисања младих о механизмима учешћа на локалном нивоу	Број реализованих активности Број младих који су учествовали Број актера омладинске политике који су учествовали	ПССО КЗМ Удружења	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
	7.1.5. Подржати рад Канцеларија за младе, системски прикупљати податаке који се односе на Канцеларије за младе, њихово умрежавање	Број подржаних активности КЗМ Број младих обухваћених активностима Прикупљени подаци о КЗМ	ПССО КЗМ Удружења	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
7.2. Јачање капацитета младих за активно учешће у друштву	7.2.1. Активности јачања капацитета младих за активно учешће, управљање пројектним циклусима и управљање организацијама	Број реализованих активности Број младих који су учествовали Број актера омладинске политике који су учествовали	Удружења КЗМ Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
	7.2.2. Информисати младе и актере омладинске политике о програмима за унапређење стандарда и осигурање квалитета омладинског рада	Број реализованих активности Број младих који су учествовали Број актера омладинске политике који су учествовали	Удружења КЗМ Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе НАПОР
	7.2.3. Едукације ради стицања знања за писање пројеката код ЕУ Фондова који се односе на омладинску политику	Број реализованих едукација Број младих на едукацијама Квалитет едукација оцењених од корисника	Удружења КЗМ Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
	7.2.4. Спровести кампање и едукације на тему промоције укључивања младих у политички живот и грађански активизам	Број подржаних кампања Бриј младих који су учествовали у кампањама Број спроведених едукација Број младих на едукацијама Квалитет едукација оцењених од корисника	Удружења КЗМ Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
	7.2.5. Промовисати активизам међу младима (вршњачка едукација, неформално образовање, <i>online</i> активности...), као и међу младима из рањивих група	Број промотивних активности Број младих који су информисани на тему активизма	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
7.3. Оснажити младе у области волонтеризма и активизма младих	7.3.1. Промовисати значај ученичких/студентских парламената међу младима и активно учешће младих у доношењу одлука у образовању	Број промотивних активности Број образовних установа обухваћених програмима Број младих који су учествовали на активностима	Удружења КЗМ Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
	7.3.2. Едукације младих у области рада ученичких и студентских парламената	Број реализованих едукација Број младих на едукацијама	Удружења КЗМ Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе
	7.3.3. Обуке младих на теме волонтеризма и активизма	Број реализованих обука Број младих на едукацијама	Удружења Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ У ОПШТИНИ ВРБАС ЗА ПЕРИОД ОД 2025 ДО 2029. ГОДИНЕ

					Установе Удружења
	7.3.4. Организовање краткорочних и дугорочних волонтерских програма за младе	Број организованих волонтерских програма Број младих који су учествовали у програмима	Удружења КЗМ Установе	2025 - 2029	ПССО Удружења КЗМ Установе Удружења

МЕХАНИЗМИ ОДРЖИВОСТИ И СПРОВОЂЕЊА ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Неопходни механизми имплементације и реализације

Стратегија за младе у Републици Србији представља оквир за израду Локалних акционих планова за младе. ЛАП за младе општине Врбас је документ којим су обухваћене области живота и рада младих са посебним акцентом на специфичности саме средине. Процес је укључио велики број професионалаца, као и младих. Документ садржи препознате проблеме, предложена решења, мере, време реализације као и одговорно тело за спровођење.

Да би овај део имплементације био могућ, потребно је да *Скупштина усвоји документа као део своје стратегије бриге о младима* и да осигура *механизме* за његову успешну реализацију. Важан механизан за спровођење мера и активности у оквиру овог стратешког документа је у алокацији буџета намењеног за имплементацију ЛАП-а. Потребно је, наиме, да се у програмском делу буџета предвиде наменска средства за спровођење мера и активности ЛАП-а, као и за јавни конкурс за развој и спровођење омладинске политике у циљу реализације активности предвиђене ЛАП-ом.

Важно је наставити континуирану интерсекторску сарадњу образовних, социјалних, здравствених установа са спортским и омладинским удружењима у циљу реализације мера и активности омладинске политике на локалним нивоу.

ЛИТЕРАТУРА

1. Акциони план политике за младе у АП Војводини за период 2005-2008. Аутономна покрајина Војводина: Покрајински секретаријат за спорт и омладину
2. Акциони план политике за младе у АП Војводини за период 2011-2014 (2010). Аутономна покрајина Војводина: Покрајински секретаријат за спорт и омладину
3. Закон о младима. (2011). Београд: Службени гласник РС, број 50/2011
4. Извештај о реализацији Акционог плана политике за младе у АП Војводини 2005 - 2008. године (2009). Покрајински секретаријат за спорт и омладину АП Војводине
5. Извештај о реализацији Акционог плана политике за младе у АП Војводини током 2011. године (2012). Покрајински секретаријат за спорт и омладину и Инжењери заштите животне средине
6. Извештај о реализацији Акционог плана политике за младе у АП Војводини током 2012. године (2013). Покрајински секретаријат за спорт и омладину и Новосадски хуманитарни центар
7. Извештај о реализацији Акционог плана политике за младе у АП Војводини током 2013. године (2014). Новосадски хуманитарни центар Национална стратегија за младе Републике Србије за период од 2009-2014. (2008). Београд: Службени гласник РС, број 55/2008 Нацрт Националне стратегија за младе за период од 2015-2025. (2014); Београд: Министарство омладине и спорта. <http://www.mos.gov.rs/mladisuzakon/index.php/2013-10-03-13-36-17/627-predstavljanje-radnog-nacrta-nacionalne-strategije-zamlade-2015-2025> „Стратешки оквир омладинске политике у Републици Србији - Изазови и перспективе“, Београдска отворена школа, Београд, 2013
8. Закон о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 72/2009, 52/2011 и 55/2013)
9. Закон о средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр. 55/2013)
10. Закон о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр. 55/2013) Информације о средњем образовању и васпитању, с посебним освртом на школовање припадника националних мањина – националних заједница у Аутономној Покрајини Војводини у школској 2013/14 Информација о упису студената на факултете универзитета у Новом Саду у школској 2013/2014.

- години, са посебним освртом на образовање припадника националних заједница (2014)
11. Информација о упису студената у високе школе струковних студија чији је оснивач Аутономна покрајина Војводина и на факултете универзитета у новом саду у школској 2012/2013. години, са посебним освртом на образовање припадника националних заједница (2013)
  12. Информација о упису студената у високе школе струковних студија чији је оснивач аутономна покрајина војводина у школској 2013/2014. години, са посебним освртом на образовање припадника националних заједница Кука, Ј. (2013).
  13. Студија о индикаторима омладинске политике у републици Србији. У С. Клашња (Ур.), Стратешки оквир омладинске политике у Републици Србији – изазови и перспективе. (Стр. 5–42). Београд: Београдска отворена школа Мојић, Д. и Мрђан, С. (2013).
  14. Анализа положаја младих у стратегијама владе републике србије и новијим социолошким истраживањима. У С. Клашња (Ур.),
  15. Стратешки оквир омладинске политике у Републици Србији – изазови и перспективе. (Стр. 19–26). Београд: Београдска отворена школа.
  16. ”Неформално образовање – где је Србија у односу на Европу?” <http://www.kursevi.com/blog/Neformalno-obrazovanje-gde-jeSrbija-u-odnosu-na-Evropu/43540> Павловић–Бабић, Д. и Бауцал, А. (2013). Инспириши ме, подржи ме, ПИСА 2012 у Србији: први резултати. Београд: Институт за психологију Филозофског факултета у Београду, Центар за примењену психологију Попис становништва Србије 2011. Школска спрема, писменост и компјутерска писменост, Републички завод за статистику (2011) Стратегија Развоја образовања у Србији до 2020. године, Влада Републике Србије, Министарство просвете и науке. Стратегија политике за младе Европске Уније за 2010 – 2018 година. „Млади – ulaganje i osnaživanje” Summaries of EU legislation. (01.10.2014.). Council Conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020) [Official Journal C 119 of 28.5.2009]. Last update 23.10.2009. Sa web sajta: http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/general_framework/ef0016_en.htm